

ΠΕΖΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ*

4

«Τὸ ἄλλασμα τοῦτο θὰ φέρῃ δια τὰλλα, καθὼς ἡ κίνησι τοῦ κεντρικοῦ ἕξονα δίνει τὴν κίνησι πρὸς ὁλοὺς τοὺς συναρμολογούμενους γύρω τροχοὺς». Μὰ γιὰ νὰ γίνῃ σωστὸ καὶ μιὰν ὥρ' ἀρχήτερον νὰ κατορθωθῇ τὸ ἄλλασμα τοῦτο, πού σάν τὴν πόλεμο τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου, πρέπει νὰ θεωρηθῇ «πάντων μὲν πατήρ, πάντων δὲ βασιλεύς», πρέπει νὰ μὴν, πρῶτα ἀπ' ὅλα, στὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν. Γὰρ τὴν ἰδέαν κάμετέ την, τὴν ἰδέαν μαστορεῦτε τὴν σάν παιγνίδι, χρωματίστε τὴν σὰ ζωγραφίαν, καὶ δόστε τὴν νὰ τὴν βυζάζουν καὶ φέρτε τὴν νὰ τὴν χαροῦν τὰ παιδιά. Πικραδεῖγμα κάμετέ τὴν θρησκευτικὴν καὶ πρότυπο ἀρετῆς καὶ παρμύθι λεβεντικῆς καὶ θρέψτε καὶ ποτίστε καὶ ἀναθρέψτε μ' ἐκείνη τὰ παιδιά. Δὲ φτάνει νὰ τὴν μιλήτε γλῶσσα σας ἀνεπίδητα καὶ ἀπρόσεχτα στὸ σπῆτι σας. Πλάστε τὴν σὲ βιβλίον γιὰ τὰ παιδιά, καὶ μὲ τὴν γλῶσσαν τῆς ἀλήθειας διδάχτε τοῦ παιδιοῦ τὴν μεγάλης γύρω μας καὶ μέσα μας ἀλήθειαν τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, ὅλα τὰ ἰδανικά καὶ ὅλα τὰ πραγματικά πού γιὰ νὰ φέρουν κάποιον ἀποτελέσματος, πρέπει νὰ γλιστρᾶνε μέσα στὴ σκέψιν καὶ νὰ γιομίζουν τὴν συνείδησιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ χρόνου τὰ χρόνια τὰ χρόνια καὶ τὰ πλάστα καὶ τὰ δάνοχτα, ἴσα ἴσα γιὰ νὰ τὰ γιομίζη, γιὰ νὰ τὰ πλάθῃ καὶ γιὰ νὰ τὰ σφραγίσῃ τελειωτικά. Πάρτε τὸ ἀπόφαση· ἂν θέλετε τὸ γλωσσικὸ ζήτημα νὰ πάψῃ νῆναι ὅλο καὶ ζήτημα, νὰ πάψῃ νὰ ξεσπᾷ σὰ ροκέτα ἢ νὰ πέφτῃ σάν ἀστραποβόροντο, νὰ πάψῃ νὰ τρεῖζῃ, νὰ ξαφνίσῃ, νὰ σκανταλίσῃ, νὰ ἐνοχλήσῃ, νὰ κερρωσταίνῃ, νὰ φρενιάζῃ καὶ νὰ τρομάζῃ· ἂν θέλετε νὰ μὴν στὸ μεγάλο τὸ δρόμον μέσα, ὑστερ' ἀπὸ τὰ λογικὰ μονοπάτια πού παραύεται ὅπως ὅπως, ἂν ὀρέγεστε νὰ τραβήξῃ μπρὸς θετικώτερα καὶ φυσικώτερα, μιλάτε μὲ τὸ στίχον σας ἢ μὲ τὸ λόγον σας, πρὸς τὰ παιδιά· ὀργανώστε τὸ τὸ μιλημά σας μέσα σὲ βιβλία τόσο παιδιὰτικα ὅσο καὶ σοφά. Ἄφετε τὰ παιδιά ἐλθεῖν πρὸς με. Ἀπὸ τὸν γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

* Κοίτα τὸ περιεχόμενον φύλλον τοῦ «Νουμά».

5

Φίλοι καὶ ἀδερφοί μου, ὅλοι ἡμεῖς οἱ ταιριασμένοι ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς Ἰδέας· σιγὰ σιγὰ· ἐλάτε νὰ τὰ ποῦμε. Ποιὸς ἀπὸ μᾶς μπορεῖ νὰ τὸ πεινευθῇ, καὶ γιὰ τὸν τρόπο πού τὴν γράφει καὶ γιὰ τὸν τρόπο ἀκόμα πού τὴν μιλεῖ τὴ δημοτικὴν μᾶς, πὼς εἶναι πέρα γιὰ πέρα καὶ γιὰ ὅλα καθὼς πρέπει· ἄξιός ἐκείνης δουλευτής; Ποιὸς, ἐξ ἑνὸς ἢ δυὸ τὸ πολὺ πολὺ, πού στέκονται στὴν κορφή ἀπάνου, ποιὸς δὲ βλέπει πὼς τὸ σκολεῖο, δὲ βλέπει πὼς ἡ συνήθεια, δὲ βλέπει πὼς κάποια ἀνατροφή, δὲ βλέπει πὼς μιὰ κάποια βία, μιὰ κάποια τυραννία, κάτι τι πού εἶναι καὶ ἂν εἶναι ἐξωτερικόν, ζῶδερμον, ἀνοργάνωτο, περαστικό, μολαταῦτα ὑπάρχει, μολαταῦτα μᾶς ἐνοχλεῖ, μολαταῦτα μᾶς ἐπηρεάζει, ποιὸς δὲ βλέπει πὼς ὅλα τούτα μᾶς ἐμποδίζουν τὰ φτερά μας νὰ τὴν ἀποδείξουν ὅλη τους τὴν δύναμιν, καὶ κρατᾶνε τὰ πόδια μας, μὲ ὅλο τους τὰ πειραστικὸν καὶ τὸ γερὸν περπάτημα, σ' ἀδιάκοπα σκοντάματα; Τὰ λάθια καὶ οἱ ἀπορίες μας, συχνά, μὲ τὸ γράμμα τῆς ζωντανῆς γλώσσας μᾶς, δὲν εἶναι μόνο ἀπὸ τὰ πράγματα πού δὲν ξέρομε (γιατὶ δὲ φτάνει κανεὶς νὰ τὴν αἰστανεταὶ βαθιὰ τὴν γλῶσσαν του· πρέπει, γιὰ τὸ λογιότερον χινικόν τῆς τὸ συγκρίσασαι, καὶ σωστὰ νὰ τὴν γνωρίζῃ)· οἱ ἀπορίες καὶ τὰ λάθια, κάπως πρὸ πολὺ δικιολογημένα σὲ μιὰ γλῶσσαν πού τώρα μόλις πρωτογράφεται πλατικῶς σὲ ὅλα τῆς καὶ εἶναι σάν καινούρια καὶ σάν ἄπληρη καὶ μὲ καιροὺς καὶ μὲ κόπους, ἀπὸ τὴν δουλειὰ πολλῶν ἀκόμα, θὰ πάρῃ ἀκέρια τὴν συνείδησιν τοῦ τί ἀξίζει καὶ τοῦ τί μπορεῖ τὰ λάθια καὶ οἱ ἀπορίες μᾶς φυτρώνουν, μπορεῖ πρὸ πολὺ, ἀπὸ τὴν χρεσινὴν ἀγάπην μὲ τὴν καθρεῦσασαι· τὸ στόμα μᾶς ἀκόμα μυρίζει ἀπὸ τὸ γάλα τῆς. Πληρώνομε παλιὰς ἀμαρτίας. Μὴ μᾶς κακοφαινέται. Μιλῶ γιὰ ὅλους ἡμᾶς πού μπήκαμε στὴ φωτισμένη δούλεψιν τῆς ἐθνικῆς μᾶς γλώσσας· πέρα γιὰ πέρα, ὑστερ' ἀπὸ τὰ εἰκοσιπέντε, ὑστερ' ἀπὸ τὰ τριάντα χρόνια μᾶς. Ἄλλο τὸ ζήτημα πὼς γιὰ τοῦτο ἡ δουλειὰ μᾶς κρύβει κάτι τι πρὸ σημαντικόν, πρὸ εὐγενικόν, καὶ πὼς μπορεῖ κανεὶς ἔρθε, γιὰ πολλοὺς λόγους, ἠρωικῶς νὰ τὴν κράξῃ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τὸ δύσκολόν μᾶς, πολλὰς φορὰς, καὶ τὸ λαχανικαμένον τρεῖξιμόν δὲν ἔχει μοναχὴ ἀφορμὴν τὸ ἀστρωτό ἐδῶ, καὶ τὸ ἀπάτητο ἐκεῖ, τοῦ καινούριου δρόμου. Μήτε τοῦ σκολεῖου τὴν ἔλλειψιν μονάχα. Εἶναι καὶ μιὰν ἄλλην ἀφορμὴν. Εἶναι κάποια δυσκολόπνηχτη,

κάποια ἐνοχία νοσταλγία. Ὁ ξαφνικὸς καημὸς πού νοιώθουμε, γιὰ τὴν ξεχασμένην, γιὰ τὴν ἀνάξια τὴν γυναῖκα τῆς περασμένης μᾶς τῆς ζωῆς. Ὅπως μέσα στὸ μεταχειρίσασαι τῆς καθαρῆς οὐσίας ξεμυτίζει πάντα ἡ ἀλήθεια τῆς δημοτικῆς, ἔτσι καὶ μέσα στῆς δημοτικῆς τὸ μεταχειρίσασαι δείχεται πότε καὶ πότε ἡ δύναμιν τῆς συνήθειας. Μεγάλοι ἄνθρωποι πού πολεμήσανε καὶ πού θυσιαστήσανε γιὰ μιὰν ἰδέαν, ὅμως στάθηκε ἀδύνατον νὰ ἐξαφανίσουν ὁλότερον ἀπὸ τὸ φέρισμόν τους τὰ σημάδια τοῦ πρωτότερου ἀνθρώπου· τοῦ ἀναθρεμμένου μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ἀντιθετικῆς. Τί νὰ ποῦμ' ἡμεῖς, οἱ ταπεινοὶ! Κοιτάχτε τώρα τριγύρω σας, φίλοι καὶ σύντροφοι. Ἀνάμεσα σ' ἡμᾶς, ποιοὶ εἶν' ἐκεῖνοι, πού δὲ σκοντάφτουν, ὅπως ἡμεῖς σκοντάφτουμε, πού δὲ δειλιάζουν καθὼς ἡμεῖς δειλιάζουμε, πού δὲν πονοκεφαλᾶνε, πού ἀγναντεύουν τὰ μπροστὰ καθαρώτερα, πού πρὸς τὰ πίσω δὲ γυρίζουνε, πού μπήσανε στὸ νόημα τῆς Ἰδέας, ἀπλά, σωστὰ καὶ φυσικά, μ' ἕνα λόγο πρὸ ἴσα καὶ πρὸ καλά ἀπὸ μᾶς; Εἶναι οἱ πρὸ νέοι· δὲν εἶν' ἔτσι; Εἶν' ἐκεῖνοι πού φωτιστήσαν πρὶν ἀκόμα καλὰ ξεχαράξῃ τὸ χνουδωτὸν μουστάκι τους. Τὰ παιδιά. Καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶν' ἔτσι ἀπὸ τὴν τύχην. Ὅλα, σάν τοῦ φυσικοῦ, καὶ τοῦ κοινωνικοῦ τοῦ κόσμου διωρισμένα εἶναι ἀπὸ νόμους. Ξεφύλλιζα τώρα τελευταία τὴν «Παιδαγωγικὴν κοινότητα», κάποιον βιβλιαράκι τοῦ William James, τοῦ ἔκκουσμένου καὶ στοὺς δυὸ κόσμους φιλοσόφου τοῦ λεγόμενου πραγματισμοῦ. «Ὁ νοῦς — μᾶς λέει, — νοιώθει πάντοτε κινούμενον πρὸ πλατικῶν καὶ πὼς τούτα σχετίζονται μὲ κείνα, καὶ καθὲν εἶδος καὶ καθὲν τῶν τάξην, ὅλα τὰ πράγματα ὁ νοῦς τὰ παίρνει καὶ τὰ κάνει χτήμα του εὐτὺς ἀπὸ τὰ πρῶτα πρῶτα νιάτα. Πολὺ λίγοι ἄνθρωποι γίνονται κύριοι τῶν ἀρχῶν μᾶς νέας ἐπιστήμης, ὑστερ' ἀπὸ τὰ εἰκοσιπέντε χρόνια. Τὸ συγκρατητὸν ἀδιάκοπον ἐξανάνωμα τοῦ νοῦ — ἐξαφνικῶς τοῦ νοῦ ἐνὸς Gladstone — εἶναι κάτι τι ὅλο διόλου ἐξαιρετικόν. Ὁ κινῶνας, γενικώτερος. Σωστὰ δικίς μᾶς εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ἐννοεῖς πού ἀποχτήσανε πρὶν ἀπὸ τὰ τριάντα μᾶς χρόνια». Κάπου εἶπα: «Γνωρίζω πολλοὺς πού διαβάζοντας τὸ Ροῦθ καὶ διαβάζοντας γιὰ τὸν Κρουμπάχερ, τὴν συλλογιστήσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀγρυπνίσαν ἕνα δυὸ νύχτες γι' αὐτὴν. Ἐπὶ ἑξῆς ἔξαναμπήσανε στὴν ψευτισμένην ζωὴν, τὴν γύρω μᾶς, ἐκκαθαρίσαν ἐρημερίδες, ἐκκακοποίησαν τὴν δουλειάν τους, τοὺς ἐξανάρταξε ἡ ψευτία. Πρὸς τὸ μελλόμενον ἄνθρωπον, πρὸ

G. N. ABAZOS

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

— Νὰ μὲ συμπαθᾷς· σάν εἶναι καὶ αὐτὸ κλεψιά, πᾶει νὰ πῆ πὼς δὲ φτάνει μοναχὰ ὁ ἔρμος ὁ παπα-Στάθης!

— Στάσ' ἀμαξά σ' αὐτὸ τὰμπελόκι, κεῖ πού κάθεται ὁ γέρος μὲ τὴν κατσίκαν...

— Τί θές, πάλε, γιατροῦ;

— Ἐ θέλω! Δὲν ἔχω καὶ γὼ ψυχὴν νὰ θέλω κάτι, ἀδερφέ;

Ἡ ἀμαξά στάθηκε σ' ἕνα ψωραμπελάκι δυὸ τρία στρέμματα, μὲ πεντέξην σοκιές, μὲ φράχτην τριγύρω ἀπὸ καλοῦπι καὶ θυμάρι· ἕνας γέρος καθάτανε στὴν πόρταν του, ταΐζοντας λίγο λίγο σάν μιὰ κατσίκαν.

— Καλὴ σπέρν, πατριώτη!...

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἐριθ. 308.

— Καλὸς ὄρισες, ἀφέντη!

— Δικό σου εἶναι τὰμπέλι;

— Δικό μου εἶναι καὶ κλέφτη δὲ φοβάμην!

Ποῦ πάει, στὴν Παλιά Κόρη;

— Ναι! κεῖ πάμε...

— Ἄμ βραδυαστήκατε, δὲ θὰ δῆτε τίποτις!

— Ἐ! σεργιάνι κάνουμε... Δὲ μ' ἔλς πατριώτη ἔχεις καλὰ σταφύλια;

— Οὐφ! γιατρέ...

— Στάσου ἀδερφέ! περίεργη εἶσαι!... Ἐχεις τὸ λοιπὸν, καλὰ σταφύλια;

— Ἐχω σουλτανικὴν καὶ σαββατιανὰ... μιὰ σταγυροῦλ' ἀφέντη νὰ σας κόψω!...

— Δόξα νῆχης. Θεοῦ μου, πού βρεθήκαμε καὶ δὴ Ρωμιοί!

Στὴ στιγμὴν τὸ φτωχὸν γεροντάκι γύρισε πρὸς τὸν ἄμπέλι, γύρισε πρὸς κεῖ, καὶ ἤρθε ὅξω πρὸς ἄραρον, φέροντας πεντέξην μεγάλα σαμπάκια, διαλεγμένα, σουλτανίνας.

— Μᾶς ὑποχρέωσες, πατριώτη, νῆχης καλὸ!

Πάρε σὲ παρακαλῶ κάτι, νὰ πιῆς στὴν ὑγίαν μᾶς!

— Μπα! Θεὸς νὰ φυλάξῃ! Δὲν τῶχον σὲ καλὸν νὰ πάρω πρὸ μουσαφίρη... Ἄμετε στὸ καλὸν καὶ ὁ Θεὸς μαζί σας!

— Καλὸ τρύγο, καὶ ὁ διάφορος!... Μαράζι θὰ τῶχα νὰ μοιάζης καὶ αὐτὸς τὰλλουνοῦ· δὲν ἤθελα νὰ φύγ' ἀπ' αὐτὸ τὸν τόπον μὲ τὴν ἰδέαν πὼς θρέφει μοναχὰ γαιδάροισιν!... Ἐπειτα — σένα τὸ λέω, κυρὰ Σεβαστή — δὲν ἤθελα νὰ σὲ κολάσω, ἀδερφέ, νὰ φῆς πρὸ τὰ κλεμμένα σταφύλια! Τί ἄνιμο! Θὰ σοῦ κολάζανε στὸ στομάχι! Ναι, φάε τώρα ξέγνιαστα, χωρὶς φόβον νὰ σοῦ βάλῃ ὁ παπάς κανόνα!

— Ἄν τὸ κανεὶς πᾶν γι' αὐτὸ, δὲ βροῖσκω λόγια νὰ σ' εὐχαριστήσω... Τί φίλος, καλέ, τί φίλος!

— Φίλος, μαθές, ψέμα; Ἐρεῖς, ἀλήθεια. τί θυμήθηκα μὲ τὰ σῦκα μᾶς καὶ τῆς Μαρίας τὰ σταφύλια; Μιὰ ἱστορία π' ἔκουσα γιὰ κάτι ἄλλα σταφύλια... Τὰ πῆγε, λέει, ὁ χωριάτης κολλίγας στὴν κερά του καὶ αὐτὴν ἐσπᾶγοντας ἕνα μεγάλο σαμπάκι, λαίμαργα, κούρτηκε πίσω πρὸ τὴν πόρταν καὶ τὸ κατέβαζε πέντε πέντε ρώγες, σάν τὴν λαίμα, γυρολάνοντας τὰ μάτια τῆς ἀπ' τὴν ἀχορταγιά. Ἐπειτα πῆρ' ἕνα σαμπάκι στὸ χεῖρ' καὶ μπροστὰ στὸ χωριάτη τῶτρωγε σιγὰ, σάγα ρώγην, τάχτες εὐγενικά, ρωτῶντας τον κοροϊδευτικά: πὼς τὰ τρῶνε στὸ χωριὸν τοῦ τὰ σταφύλια — Ὅπως τῶτρωγες, κυρὰ, πῶς ἀπ' τὴν πόρταν — τῆς εἶπ' ὁ κατεργάρης καὶ τῆς ἔξιζε!

τά παιδιά, πρὸς τοὺς μεγάλους τοὺς αὐριανούς ! » (*)
"Ἄν θήλομε νάποχτήσουμε στρατιώτες τῆς ἰ-
δέας μας πού νά μὴν τοὺς συνεπιάρνουμε, σὺν τοὺς
ἥρωες τοῦ Τάσσου μέσα στὰ περιβόλια τῆς Ἀρμί-
δας, οἱ λογῆς πειρασμοὶ τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης,
βάλλτε σκοπὸ τῆς ζωῆς σας τὸ ζῦγνημα καὶ τὸ φῶ-
τισμα τοῦ παιδιοῦ Βιβλία γιὰ τὰ παιδιά

6

Γι' αὐτό, καὶ τίποτε σπουδαιότερο ἀπὸ τὸ δια-
γωνισμὸ πού προκήρυξε γι' ἀναγνωστικὰ βιβλία, τὴν
περασμένο χρόνο στὸ Νοῦμα (28 τοῦ Γενάρη), ὁ
κ. Φώτης Φωτιάδης ἀπὸ τὴν Πόλη, «Σκοπὸς μας
εἶναι νά ἐτοιμάσουμε τὰ βιβλία ὅσα χρειάζονται
γιὰ μιὰν ἀκέρια παιδικὴ ἀγωγή. Τὰ βιβλία γιὰ τὰ
Ρωμιόπουλα πού δὲν πάνε σ' ἑλληνικὰ σχολιὰ εἶτε
γιατὶ στὰ μέρη τους δὲν ἔχει τίτλια, εἶτε γιατί οἱ
γονοὶ τους προτιμοῦνε νά τοὺς δώσουνε τὴν πρώτη
μόρφωση σπῆτι τους, εἶτε γιατί προτιμοῦνε τὰ ξένκ
σχολιὰ, μὲ τὸ δίκιο τους... Τὰ βιβλία γιὰ τὸ γλῶσ-
σα Ἑλληνόπουλα πού σπᾶνουνε τὸ κεφάλι τους
χρόνια καὶ χρόνια στὰ σχολιὰ μας κι ὅτα βγκίνου-
νε δὲν μποροῦνε νά μεταχειριστοῦνε σὲ τίποτις ἑ-
κεῖνα πού μάθανε, δὲ μιλοῦνε πιά τῆ γλῶσσα μας,
μένουνε ἀδιάφορα στῆς ἐθνικῆς μας ψυχῆς τῆ ζωῆ,
εἶτε καὶ γίνονται ὄχτροι τῆς φυλῆς μας. Τὰ βι-
βλία, ὡς εἶδος ἀντιφάρμακο γιὰ τὰ Ρωμιόπουλα
πού τὰ ποτίζει γιὰ χρόνια μὲ τὸ φαρμάκι τῆς ἡ
καθαρέβουσα».

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

*) «Γράμματα» Α. 17.

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΟΥ

Ἀγαπημένη μου,

Καλά, ὅλα καλά. Καὶ τὰ χρυσόλογα τοῦ μακα-
ρίτη τοῦ πατέρα σου πού μοῦ θύμησες μὲ κατα-
συγκινήσανε. «Μάθε νά ἐπιφέρνεις, μάθε νά μὴν ἀ-
πελιπίσεις, μάθε νά μὴ φοβάσαι τὴ μόνωση — γιὰ
νά καταχτήσεις τὴ ζωῆ». Καὶ στὸ τρίτο — θυμάσαι;
— παραπολὸν ἐπέμενε ὁ μακαρίτης. Μᾶς ἔδλεγε συ-
χνά. «Ὅταν ἔχεις μιὰ σωστὴ ἰδέα στὸ μυαλό σου,
τράβα μπροστὰ καὶ μὴ φοβάσαι τὴν ἀντίδραση. Θὰ
μείνεις μόνος στὴν ἀρχή, μὰ καλύτερα, γιατί ἔτσι θὰ

- Φλυαρίες, γιατρέ, φλυαρίες !
- Τοῦ πικρα Στάθη μοναχὰ τὰ γένια θὰ ζού-
ρίσης, ἔ ;
- Καταλαβα πὼς θὰ τὰ χαλάσουμε !
- Θερρῶ πὼς φτάσαμε !...

Μὲ τίς κουβέντες, ἀλήθεια, πέρασαν ὕστερ'
ἀπ' τὰμπέλια ἕνα δρόμο σενὸ κι ἀνηφορικὸ, πᾶ-
νω σὲ βουνὸ χαραγμένο, λιγάκι ἐπικίνδυνο τὴ νύ-
χτα, καὶ στὸ τέλος ἀπαντήσανε τὰ πρῶτα σπῆτια
τῆς Παλιᾶς Κόρινθος, τῆς δοξασμένης μ' ἀτυχῆς,
πού τόσες φορές κατατρέχτηκε κι ἀπὸ τὸ Θεὸ κι
ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους... Ἔτσι περὰ ἡ δόξα ! Πούνε
τώρα τὰ μαρμαρένια παλάτια, μὲ τίς πλουμιστῆς
κολῶνες καὶ τὰγάλατα, πούνε οἱ ναοί, τὸ θέατρα,
πὸ κόσμο χαρωπὸ πλημμυρισμένκ ; πούναι τὰ γλῆν-
τια, τὰ τραγούδια κ' οἱ χοροί, μὲ κοπελλιῆς ἀφρό
πλαστες, νεραϊδοφιλημένες ; Ὅλα γενήκανε στάχτη
καὶ κορνιαχτός, ὅλα μὲ μούτζα στὴ δόξα τὴν ἀν-
θρώπινη ! Βρωμερὰ στενοσόκκα, χωριατόπιστα δι-
χως καμιά τάξη δῶθε κείθε ριμμενα, φράχτες, χα-
λάσματα, σωροὶ ἀπὸ κοπριῆς, γεμίζουνε τὸν τόπο
τῆς πλούσιας καὶ δοξασμένης Κόρινθος. Πού καὶ πού
κανένα μαγαζάκι, φτωχὸ καὶ κακοροζικό. Ἡ φτώ-
χια κ' ἡ γδύμη φανερώνονται στὸ κάθε σου πᾶ

μπορέσεις νά δουλέψεις ἀνετώτερα. Σὲ λίγο θάρθει
ἕνας νά σταθεὶ πλάι σου ἀπὸ περιέργεια, ἡ περιέρ-
γεια σιγὰ σιγὰ θὰν τοῦ γίνε προσοχή, ἡ προσοχή
μὲ τὸν καιρὸ θὰν τοῦ μεταμορφωθεὶ σὲ ἀγάπη —
κ' ἔτσι ἀπόχτησες τὸν πρῶτο συνεργάτη σου. Οἱ ἄλ-
λοι δὲ θάρθῃσουνε νάρθουνε, Ἡ δυσκολία εἶναι ὅσο
νάρθει ὁ πρῶτος».

Τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἐλπίδα, τοὺς δυὸ αὐτοὺς
μεγάλους στίλους τῆς ζωῆς, ὡς τὰ δίδασκε πρα-
χτικὰ κ' ἔτσι ριζώνανε πὺ στέρεα στὴν ψυχῆ σας.
Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἐρχότανε τὸ βράδι μὲ μούτρα
κατεβασμένα σὺ σπῆτι, σὺν τάχα νὰν τοῦ συνέβηκε
μεγάλο κακό. Τὸν τριγυρίζατε τρομασμένα. «Τί ἔ-
χεις, πατέρα ;» — «Τί νᾶχω, παιδιὰ μου ; Ἀφῆστε
με καὶ πηγαίνετε νά κοιμηθῆτε ;» «Νά κοιμηθοῦ-
με ; Μὰ ἀκόμα δὲ φάγαμε ! Καὶ πεινάμε !...» —
«Κι ὅτε θὰ φάμε ἀπόψε. Λεφτὸ δὲν ἔχω...» Καὶ
τραβούσε στὴν κἀμαρὰ του. Τραβούσατε καὶ σῆς
στὴν καμαρούλα σας, μουρμουρίζατε λίγο στὴν ἀρ-
χή, γκρινιάζατε καὶ ὕστερ' ἀποκοιμόσαστε γλυκὰ
γλυκὰ. Καὶ ἄλλο μεσημέρι στὸ τράπεζι, ὅλα τὰ κα-
λὰ τοῦ Θεοῦ. Φαγιά πλούσια πλούσια, γλύκισμα,
πωρικὰ καὶ τὰ προσωπάκια σας καταχαρούμενα. Κι
ὁ κατέρας ὡς ἔλεγε :

— Βλέπετε, παιδιὰ μου ! Χτὲς βράδι δὲν εἶχα
με ὅτε ψομί, καὶ σήμερα ἔχουμε ὅ,τι θέλει ἡ καρ-
διά μας. Θὰ βγοῦμε καὶ μὲ τὴν ἄμαξα τὸ ἀπομωσῆ-
μερο περίπατο, θὰ πᾶμε καὶ στὸ θέατρο τὸ βράδι.
Τέτια εἶναι ἡ ζωῆ ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα δὲν ξέρεις τί
σοῦ συμβαίνει κ' ὅταν σὲ βρεῖ τὸ κακό, νά μὴν ἀ-
πειλίπεις, μὰ ν' ἀρματώνεσαι μὲ κουράγιο καὶ ν'
ἀντέχεις, δουλεύοντας πάντα τίμα καὶ θαρρετὰ γιὰ
νά φέρεις καὶ τὸ καλό. Ὑστερ' ἀπὸ τὴ νύχτα ἔρχε-
ται ἡ μέρα καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὴ βροχὴ βγαίνει ὁ ἥλιος
γιατὶ λοιπὸν καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ κακό νά μὴν ἔρθει
καὶ τὸ καλό ; Νά, καλύτερα τὸ ἴδιο συνέβηκε καὶ σὲ
μᾶς σήμερα. Ὑπομονὴ κ' ἐλπίδα, παιδιὰ μου, καὶ
ἡ ζωῆ δικιά σας θᾶναι μὰ μέρα».

Καὶ σῆς τὸν ἀκούγετε μὲ δρθάνοιχτα τὰ μάτια
καὶ σὰ προσωπάκια σας ἔλαμπε ὁ ἥλιος τῆς χαρᾶς
τῆς πλαυᾶς κι ἀουγγῆφιαστῆς χαρᾶς πού τὴ χαίρουν-
ται μοναχὰ ὅσοι ξέρουνε νά ἐπομένουν καὶ νά ἐπι-
ζουν.

Κοίταξε, ἀγαπημένη μου, τοὺς χρυσοὺς αὐτοὺς
σπόρους νὰν τοὺς ρῆξεις στὴν ψυχῆ τῆς κορούλας
σου ἀπὸ τώρα, ὡς εἶναι καὶ μωρουδάκι ἀκόμα, εφρα
γούδιμο κι ἀνόητο (καθὼς μοῦ γράφεις) καὶ δίχως

τημα, στὰ χωριατόπαιδα, πού τρέχουν πῆ ἀπὸ
τάμαξι σο, ζητώντας πεντάρες, σὲς γυναῖκες, πού
θλιβερῆς κάθονται στὸ κατώρι, πλέκοντας καλ-
ταις, ἡ παλαίθουνε μὲ τὰ ζᾶ τους, στυῆς ἄντρες,
πού ἀμύλητα, χωρὶς ζωῆ μέσα τους, γυροῦνε βγ-
λωντωμένοι ἀπ' τίς δουλιῆς τους ἡ χαζεύουνε σὲ
μπαλάκια... Πού ἡ χαρωπὴ θωριά τῶ νησιῶ μας
Ἐδῶ μυρίζει γρουσουζιὰ, καταστροφή, κατάρρα !
Ἐδῶ ἀφήσανε γερὸ οἱ πόλεμοι, καταστρέψαν οἱ σει-
σμοί... Ἔτσι περὰ ἡ δόξα !

Στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ εἶναι μιὰ μικρὴ πλατεία
μὲ δυὶ τρία μεγάλα πλατάνια, πού τὴν ἰσκιώνουνε.
Ἐνκ μικρὸ καφενεδάκι κ' ἕνκ κρασποπουλιὸ συμμα-
ζεύουνε καὶ καθὲ βράδι τους καλῆτερου τοῦ χωριοῦ
κ' οἱ πολιτικῆς κουβέντες τελειωμὸ δὲν ἔχουνε ! Ἐ-
κεὶ σταμάτησε κι ὁ ἀμαξῆς γιὰ νά βρεθῆ τὸ ἐπιστά-
τη τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσεῖου. Εἶχε βασιλεψέ-
πια ὁ ἥλιος κ' εἶτανε κλειστὸ τὸ Μουσεῖο, μὰ σὰ
βρίσκανε τὸν ἐπιστάτη νά τοὺς ἀνοίξη, κατὶ μπορού-
σανε νά ἰδοῦνε, στὴν ἀνάγκη φωτίζοντάς το μὲ κε-
ρικ. Ὅσο νά βρεθῆ ὁ ἐπιστάτης, βρῆκε καιρὸ ὁ για-
τρός νά πιασῆ κουβέντες μὲ τὸν ταβερνιέρη...

— Δὲ μοῦ λές, κουμπάρε, δῶ κοντὰ εἶναι τὰρ-
χαῖα σας ;

ψυχῆ». Καλὰ τὰ δυὸ πρῶτα, τὰ παροδέχομαι, μὰ
γιὰ τὸ τρίτο γελέσαι, παιδι μου. Ἐχει ψυχούλα κ'
αὐτό, τσοηδά, μικρούτσικη, σὺν τὴν ψυχούλα ἐνὸς
μενεξέ, νά ποῦμε, μὰ πάντα ψυχῆ εἶναι — καὶ μὰ
καὶ ὑπάρχει ψυχῆ καὶ σ' αὐτὸ τὸ φαγούδιμο, δὲν
μπορεῖ, θὰ δέχεται καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, ἀσυ-
νεῖδητα πάντα, μὰ καὶ μὲ περισσότερο δρμῆ, ἀφοῦ δὲ
δουλεύει ἀκόμα καθόλου ἡ κρίση γιὰ νά κανονίζει
τὸ κάθε τι σ' αὐτὴ τὴ χαρωπὴ μὴχανούλα. Ρῆ-
χνη τῆς λοιπὸν τὸ καλὸ μέσου τῆς, ρῆχνη τῆς το ἄλο-
γάριαστα, μ' ἄπλοτριά, καὶ μὴ σὲ νοιάζει πάντα
θὰ μείνει μ... ἡς ὅσο τῆς χρειάζεται.

Ἐνεῖρό σου, μοῦ γράφεις, νά τὴν κάνεις μιὰ μέ-
ρα τέλεια κι ἀληθινὴ Ρωμιόπουλα τὴν κορούλα σου.
Νά τὴν κάνεις. Μὰ γιὰ νὰν τὸ πιτύχεις αὐτό, παιδι
μου, ἔχεις μιὰ ἄλλη δουλιά, ἀπροπαροικεναστικῆ»,
νά τὴν ποῦμε. Ἐχεις νά κάνεις τὴν κορούλα σου
πρῶτα ἈΝΘΡΩΠΟ, μὲ χαραχτήρα, μὲ θέληση, μὲ
ἐλλεικρίνεια καὶ μὲ δλες τίς ἀρετῆς, γιατί μοναχὰ οἱ
τέτιοι τέλειοι ἄνθρωποι γίνονται μὰ μέρα, στὴν ὄρα
τους, καὶ κολοὶ πατριώτες.

Σὲ γλυκοφιλῶ
ἡ μαννούλα σου
ΗΓΕΡΙΑ

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Ἡ συνεργασία κ' ἔχει ἑ ἀνταγωνισμός, ὅχι ὁ πό-
λεμος ἀνάμεσα κοινωνικῆς τάξες ἔφερε τὴν προκοπή.
Καὶ τόντις ἡ ἐταιρεία πρόκοψε ἰσὲ βαθμὰ ἐπίστε-
φτο, στὰ 1810 εἶχε, ὅπως εἶδαμε, πὺ πᾶνω περιου-
σια 20,000,000 γρ. (τὸ γρόσι τότες εἶχε ἄξι 2
φρ. ἀπάνου κάτω). Ὅλοι πλουτύνανε στὰ Ἀμπε-
λάκις, ὅλοι ἀγοράζανε χτήματα ἀπὸ τὰ γειτονικὰ
μέρη ἄλλου καλουργίζανε τὸ μπαμπάκι, ἄλλου τὸ
ἐρυθρόδανο κ' ὅλοι ἀρχίζανε νά καλοπερνοῦνε. Ὅ-
λοι μαθαίνανε γράμματα. Στὸ σχολεῖο τους φέρανε
τους καλῆτερου ἀσκαλους τῆς ἐποχῆς. Ὁ Κω-
σταντᾶς, ὁ Κούμας, ὁ Ἀσάνης διδάζανε στ' Ἀμ-
πελάκια. Παραδίνανε τὰ Ἑλληνικὰ, φιλοσοφία, μα-
θηματικὰ, χυμῖα καὶ φυσικὴ ἕως ξέρανε κι ὅσο μπο-
ροῦσανε. Τί ξέρανε ὅμως οἱ δασκάλοι ἐκεῖνοι ἀπὸ
τοῦ ες τίς ἐπιστῆμες, μπορούμε νά τὸ καταλάβουμε

*) Ἡ ἐσχὴ του στὸν ἀριθ. 308.

Ὁ κουμπάρος, ἕνας γέρω-κατεργάρης, χαμογέ-
λασε καὶ τὸν κοίταξε καλὰ καλὰ, σὺν κατὶ κακὸ
βάνοντα ; σὲ νοῦ του...

Δὲν κατάλαβες ; νά, βρε ἀδερφέ, οἱ κολῶ-
νες, τὰ μαρμαρα, ὅ,τι δίκουλο ἔμειν' ἀπ' τὴν παλιὰ
Κόρθο !...

— Μὰ σὰ τίς νά δῆς τὸ Κᾶτρο, εἶναι ψηλκ !
Γιὰ δὲς ἐκεῖ ! Κρεμιέται καὶ πᾶνου. Νᾶνεῶτε τῶ-
ρα, πᾶει, νυχτωθήκατε...

— Βε, δὲ τίμε τὴν Ἀκροκόρινθο ! Ἐδῶ στὸ
χωρὸ σας θὰ ἰδοῦμε τί ἔχει.

— Νκ ! Τραβᾶτε λίγο παρέκει, ὡς τὴ βροση,
στρίβετε ζερθὰ καὶ βρίζετε τὸ Μουσεῖ, ἕνα και-
νούριο μονόπατο σπῆτι, πού κλείτανε μέσα ὅ,τι κα-
λῆτερο βρέθηκε ! Μαρμαρένια κεφάλια, χέρια, πόδια,
ὅσα θῆς !... Ἐχει κατὶ μαρμαρένιο παλλικαρὰ
δες, ἴσα μ' ἐκεῖ πᾶνου ! — μπό, μπό ! τρομάρκ σὲ
πιάνει !... Ἐχει κ' Ἀγία Κωνσταντῖνατὰ ἕνα σωρο,
χρυσὰ κι ἀσημένια !

Ὁ ἀμαξῆς κείνη τὴν στιγμῆ γύρισε τραχάτος.

— Ἀφέντη ! τὸνε βρῆκα τὸν ἐπιστάτη... δὲν
εἶτανε δῶ καὶ πῆγα σπῆτι του... Νάτος, ! πᾶει μπρὸς
νά μᾶς ἀνοίξη τὸ Μουσεῖο !... Τώρα πρέπει νά κα-
τεβῆτε καὶ νά πᾶμε μὲ τὰ ποδια σιγὰ, σιγὰ.....

ἐφοια σὰ συλλογιστοῦμε πὼς ὅλοι οἱ γραμματισμένοι ἔνα εἶχανε τότες στὸ νοῦ τους, τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά καὶ μ' ἀφτὰ ἐλπίζανε ν' ἀναστήσουνε τὸ ἔθνος.

Τὰ παιδιὰ γινήκανε λογιώτατοι, ἔνα ὄνειρο εἶχανε πὼς νὰ μάθουνε τὰ Ἑλληνικά. Τὴν πραχτικὴ δουλειὰ ἀρχίσανε νὰ τὴν περιφρονοῦνε. «Οἱ ἐργάτες, λῆει ὁ Beaujon, ἀφήκανε τὸ ἀδράχτι γιὰ νὰ πιάσουνε τὴν πέννα, καὶ θελήσανε νὰ πουλοῦνε ἀντὶς νὰ γνέθουνε καὶ νὰ βᾶφουνε, ὅλοι θέλανε νὰ κυβερνοῦνε. Οἱ συντυχιὲς γενήκανε θορυβώδικες, οἱ ἐργάτες, πού εἶτανε οἱ πιὸ πολλοί, εἶχανε τὴν περισσοψηφία καὶ κάνανε ὅ,τι θέλανε. Ἔτσι δὲν εἶτανε πιὰ δυνατὸ νὰ νικήσῃ μιὰ φρόνιμη γνώμη, μαλλώσανε, χωριστήκανε καὶ δὲν μπορούσανε νὰ συναγροικηθοῦνε». Στὸ ἀναμεταξὶ ἡ χυμία καὶ ἡ μηχανικὴ ὀλοένα καὶ προοδίδανε. Στὸ Manchester συστήθηκε μηχανικὰ νηματουργεῖα καὶ ἀρχινήσανε νὰ συναγωνίζονται γερὰ μὲ τὰ Ἀμπελάκια.

Οἱ Ἀμπελακιώτες δὲν μπορούσανε νὰ καταλάβουνε τὸν κίντυνο, οἱ ἀγράμματοι ἄγροιοὶ πού, μὲ τὸ πραχτικὸ τους μυαλό, εἶχανε κατορθώσει ὅ,τι κατωρθώσανε, δὲν μπορούσανε νὰ νοιώσουνε τὴ μεταβολὴ πού οἱ ἐφαρμογὲς τῆς ἐπιστήμης θὰ φέρνανε σὲ κάθε εἶδος βιομηχανία, καὶ τὰ γραμματισμένα παιδιὰ εἶχανε τὰ μυαλά τους γιομάτα ἀπὸ ἀρχαῖα Ἑλληνικὴ σοφία ἀπὸ πραχτικὴ μάθηση δι' σκαμπάκανε στάλα. Κ' ἔτσι οὔτε ἔνεν Ἀμπελακιώτη δὲ βλέπουμε νὰ πῆγε νὰ σπουδάσῃ μηχανικὴ ἢ χυμία, σπουδὲς πού εἶτανε ἀπαραίτητες σὲ τόπο πού ὅλη του ἡ ζωὴ ἀπὸ τὴ βιομηχανία κρεμότανε.

Ὅσο τὰ ἐργοστάσια τοῦ Manchester βγάζανε πιὸ φτηνὸ νῆμα τόσο ξέπεφτε καὶ ἡ ἀξία τοῦ Ἀμπελακιώτικου καὶ τὰ κέρδη λιγοστεύανε. Οἱ ἐργάτες πού πλουτίσανε καὶ συνειθίσανε στὰ πολλὰ κέρδη ἀρχίσανε νὰ μουμουρίζουνε καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς ἀνάμεσο στὶς τάξεις γινότανε ὀλοένα πιὸ φανερός. Ὅσο οἱ δουλειὲς τῆς ἐταιρείας γινότανε πιὸ δύσκολες τόσο κ' ἡ διχόνοια κ' ἡ φαγομάρα ἀναμεταξύ τους μεγάλωνε.

Ἡ ἐταιρεία γυρέβοντας νὰ μὴ λιγοστεύουνε τὰ κέρδη τῆς ἀρχίσε ν' ἀνακατέβεται ὀλοένα καὶ πιὸ πολὺ σὲ δουλειὲς τῆς μπόρας. Κ' ἦρθε στὰ 1811 τὸ φαλιμέντο τῆς Ἀουστρίας πού ἡ ἐταιρεία ἔχασε μονομιάς 10 ἑκατομμύρια φιορίνια. Ὁ Ἀλή-πασας πού ἀπὸ καιρὸ εἶχε στὸ μάτι τ' Ἀμπελάκια ὤφε λήθηκε ἀπὸ τὴ γκρίνια τους, πῆρε μαζὶ του μερι-

κοὺς χολιασμένους καὶ ἀρχινήσε νὰ βυζαίνει τοὺς ἄλλους ὥσπου μὲ τὴν πρώτη πρόφαση χουμήξε σὰ γερὰκι στ' Ἀμπελάκια καὶ τὰ ξελόθρεψε.

Ἔτσι ὁ Ἀλή-πασας, τὸ φαλιμέντο τῆς Βιέννας καὶ τὸ γκρίνιασμα καταστρέφανε τ' Ἀμπελάκια· μὰ ἡ κυριώτερη αἰτία πού ἐβγάλε στὴ μίση καὶ τὶς ἄλλες στάθηκε πού δὲν-μπορέσανε νὰ νοιώσουνε τὸ ὄφελος τῆς πραχτικῆς σπουδῆς.

Ἄ σπουδάσανε ἐπιστήμες θετικὲς, ἂν ξέρανε πὼς νὰ συστήσουνε καὶ νὰ δουλέψουνε τὰ μηχανικὰ ἐργοστάσια, δι' θὰ φοβόντανε, μὲ τὰ ἑκατομμύρια πού εἶχανε, κανένα συναγωνισμὸ. Τότες οὔτε τὰ κεφάλαιά τους θὰ βρισκόντανε μπερδεμένα στὸ φαλιμέντο οὔτε τὸν Ἀλή-πασα θὰ φοβόντανε γιὰ τὴν ὄντας ἐνωμένοι μὲ τὴ δουλειὰ κ' ἔχοντας πλοῦτο περισσὸ θὰ μπορούσανε νὰ τότε κρατοῦνε ἡτυχο δίνοντας του ὅ,τι τοὺς γύρεβε.

Οἱ Προεστοί.

Μελετώντας τὶς λογῆς ἰδιοκυβερνίες εἶδαμε πὼς παντοῦ τοὺς ἄρχους τοὺς ἐκλέγανε ἀπὸ τὰ ἀρχοντικὰ σπιτικά. Μὰ τὸ ἀρχοντελοῖ ἀφτὸ εἶτανε βγαλμένο ἀπὸ τοῦ λαοῦ τὰ σπλάγγα. Ὁ λαὸς ὁ Ἑλληνικός ἀγαποῦσε καὶ σεβότανε τὴν ἀριστοκρατία του μὰ τὴν ἤθελε δική του. Ποτές δι' στάθηκε δυνατὸ νὰ κυβερνηθῇ ἀπὸ τοὺς ξένους πού τοὺς κυριέψανε, ἀπὸ τοὺς καταχτητῆς.

Ἄφτοι ἦρθανε καὶ περάσανε ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴ Ρωμιόσυνη χωρὶς νὰ μπορούσανε νὰ τῆς ἀλλάξουνε τὰ φυσικά τῆς καὶ τὰ συστήματά τῆς.

Πολὺ καλὰ τὸ προμάντεψε ἀφτὸ τὸ πράμα καὶ ὁ Κυπριώτης ἀποκριστὴς ὅταν προσφωνώντας τοὺς Γενοβέζους πού πήρανε στὰ 1374 τὴν Κύπρο, γύρισε στοὺς πατριώτες του καὶ τοὺς εἶπε «Ὅλοι τοῦτοι θὰ διαβοῦν καὶ σύ θὰ μείνης ὁ καθολικός ἀφέντης, ὅτι τὸ νερὸν πάγει καὶ ὁ ἄμμος μένει, τοῦτέστι οἱ ξένοι θέλουσι φύγειν καὶ οἱ τοπικοὶ θέλουσι μείνειν καὶ λαλῶ τα φανερὰ ὅτι ἄλλο τοῦτοι οἱ καλοπίχειροι ἐνοιοῦνται καὶ ἄλλο ὁ Θεὸς θέλει κά μνησιν».

Κι ἀφτὸ, ἴσα ἴσα, δείχνει τὴ ζωντανάδα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Μιὰ φυλὴ, πού μ' ὄλες τὶς ἐναντιοσύνες καὶ τὶς ἀναποδιὲς μ' ὄλο τὸ ἀναστάτωμα καὶ τὴν καταδρομὴ, βᾶσταξε αἰῶνες καὶ χρόνια, τὰ δικά τῆς τὰ ξέχωρα μυσεῖδια καὶ καταχώνιασε κ' ἔκαμε δικούς τῆς ὅλους τοὺς ξένους, πού ἦρθανε νὰ τῆνε ρημάξουνε, μπορούμε, θαρρῶ, νὰ τῆνε λο-

γαριάσουμε γιὰ φυλὴ δυνατὴ.

Οἱ ξένοι μπορεῖ νὰ τυραννοῦσανε τὸ λαὸ μὰ γιὰ νὰ τὸν κυβερνήσουνε, ἔπρεπε νὰ γίνονε τὰ ἔνα μαζὶ του. Δὲν κυριέψανε ἀφτοὶ τὴ Ρωμιόσυνη μὰ ἡ Ρωμιόσυνη τοὺς χώνεψε ἢ τοὺς ζετίναξε ἀπὸ πάνω τῆς.

Ὁ λαὸς ἤθελε νὰ κυβερνιέται ἀπὸ δικούς του πρωτάρχους μὰ καὶ νὰ ξέρη τί κάνουνε καὶ πὼς τότε κυβερνοῦνε. Γι' ἀφτὸ οὔτε ὀλό-ελα ἀριστοκρατικὴ εἶτανε ποτές ἡ κυβέρνησις οὔτε ἔμως καὶ ὀχλοκρατικὴ. Τοὺς δημογέροντες τοὺς παίρνανε ἀπὸ τὶς πρώτες φαμελιὲς τῆς κοινότητος μὰ οἱ φαμελιὲς ἀφτῆς δὲν τὸ εἶχανε δικαίωμα κληρονομικὸ. Ἀκόμα καὶ στὶς πιὸ ἀριστοκρατικὲς ἰδιοκυβερνίες μπορούσες νὰ περάσης στὴν πρώτη γραμμὴ φτάνει νὰ γνωρίζονταν ἡ ἀξιάδα σου.

Ἔτσι στὴ Μάνη, πού εἶτανε σὰν ἡ Ἀκρόπολις τοῦ μεσοχρονιάτικου τιμαριωτισμοῦ, λῆνε πὼς οἱ Μαβρομιχλαῖοι εἶτανε τ' ἀπογόνια κάποιου Μιχαῆλ ἀπὸ τὸ μικροχώρι Ἀλιμα τοῦ τότε λέγανε μάβρο γιὰ τὴ φτώχεια καὶ τὴν ἀφράνια του (1). Στὴ Χιό, πού εἶτανε, ἴσως ἡ πιὸ ὀλιγαρχικὴ ἰδιοκυβερνία, ἡ ἀρχὴ ἔμενε πάντα στους πλούσιους ἐμπόρους. Ὁ καθένας ὅμως, ἂν εἶτανε ἄξιος καὶ προσημόνος, κοίταξε νὰ ζενιτεφτῇ, νὰ γίνη κατὶ κ' ἔτσι νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του καὶ νὰ μπορέσῃ νὰ περάσῃ στὴν πρώτη γραμμὴ.

Πλούσιοι ἐμπόροι, ἐπιστήμονες, γιατροὶ δηλ. γιὰ τὴν τότε, ἄλλη καμμιά ἐπιστήμη δὲν εἶχε περάσει—ἢ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι κυβερνητικοὶ γυρίζοντας στὴν πατρίδα τους κοιτάζανε πὼς νὰ παίρνουνε κορίτσια ἀπὸ τὶς ἀρχοντικὲς φαμελιὲς κ' ἔτσι νὰ μπουῖνε μὲσξ στὸ ἀρχοντελοῖ— γιὰ τὴν ἀπὸ τὶς γυναῖκες βασιτέτανε καὶ βασιτέται ὡς τὰ σήμερα στὴ Ρωμιόσυνη τὸ σὸί—Οἱ πλούσιοι πρματεφεράδες παίρνανε πρραγιούς, παιδιὰ τοῦ λαοῦ, τοὺς στέλνανε στὴν ζενιτεῖα καὶ σὰν τοὺς βλέπανε πὼς εἶτανε ἄξιοι τοὺς παντρέβανε μὲ τὶς κόρες τους. Νάφτες πού δουλέβανε στὴν τούρκικη ἀρχαία καὶ κερδίζανε τὴν ἀγάπη τοῦ Καπετὰν πασά, παιδιὰ τοῦ λαοῦ πού μαθαίνανε γράμματα, πού εἶτανε ἄξια καὶ προσημόνα, μπαίνανε, ἢ μοναχὰ τους, ἢ μὲ τὴ βοήθεια κανενὸς συγγενῆ τους Δεσπότη, στ' ἀρχοντελοῖ τῆς Πόλης καὶ μ' ἀφτὸ τὸν τρόπο πηγάλνανε μπόρος. Ὅλοι τοῦτοι ἢ γυρίζανε ἔστερα στὴν πατρίδα τους ὅπως ὁ Βούλγαρος ἢ κοιτάζανε νὰ παντρεύουνε τ' ἀδέρφια τους ἢ τὰ ξαδέρφια τους μὲ ἀρχοντελοῖ τῆς γιὰ νὰ τιμήσουν ἔτσι τὸν οὐχ τῆς φαμελιᾶς τους.

(ἀκολουθεῖ)

ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

1) Γούδα τόμ. V. σελ. 100.

κοντὰ εἶναι, δυὸ βήματα ! Δὲν πᾶει τὰμάξι, παρέκει....

— Οὐ ! Ἐδῶ τώρα θὰ τὰ βροῦμε σκούρα ! Ἔλα, μωρ' ἀμαξᾶ, βόθη νὰ κατέβω...σιγά, νὰ μὴ μοῦ στραγκουλίσης τὸ ποδάρι ! .. Στάσου στὴν μπάντα, Σεβαστή ! ἴσα μωρέ ! Ὄπ ! Μπαβὸ ! Οὔτε περιστράκι νάμανε !...Μὲ εἶδατε, μωρέ, μὲ εἶδατε ;

— Σὲ εἶδαμε, γιατρέ μου, περίφημα ! Οὔτε περισσότεράκι !...

Κούτσα, κούτσα οἱ φίλοι μας πήγανε στὸ Μουσεῖο, ἔνα μακρυνάρι χωρισμένο σὲ δυὸ κάμαρες, γεμάτες ἀπ' τὰρχαῖα. Τοὺς ἄνοιξε ὁ ἐπιστάτης καὶ ἀνάψε κ' ἔνα κερί, σὰν εἶχε πιὰ σκοτεινάσει καὶ τίποτις δὲν ξεχωρίζανε. Μὲ τὰχνὸ φῶς τοῦ κεριοῦ λίγα πράματα μπορούσανε νὰ νοιώσουν ἀπ' τὶς σπασμένες κείνες κολῶνες, τὰγάλατα τὰ κολοβά, τὶς προτομῆς, τὰνάγλυφα, τοὺς τάφους μὲ τὰ γράμματα, πού περνοῦσανε μπόρος στὰ μάτια τους, πλάσματα, θαρρεῖς, μπερδεμένου ὄνειρου. Μίσα σὲ κουτιά γυαλοσκέπαστα λαμποκοποῦσανε χρυσὰ καὶ ἀσημένια νομίσματα, Ρωμαϊκῆς καὶ Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Σὲ μιὰ γωνιά σφάνταζε κάποιον πελώριον ἄγαλμα, μὲ τὴ βαριά, στριμμένη του ὄψη, πού λῆς καὶ τοὺς φοβέριζε·

ὁ Γιάννης τόλεγε Ἄρη καὶ ὁ γιατρὸς Ἡρακλῆ, μὰ κατὰ τὸν ἐπιστάτη βρέθηκε Ρωμαῖος αὐτοκράτορας ! Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τίποτα δὲ σὲ τραβοῦσ' ἀπὸ κείνα ποῦδλετες, τίποτα δὲν εἶχε τὴ θεϊκὴ σφραγίδα τῆς καλῆς ἐποχῆς· ὅλα μαρτυροῦσαν ζεπεσμό καὶ καταστροφὴ....

Σὲ λίγο πεταχτήκαν ἔξω στεναχωρημένοι. Μίσα καὶ στὴ σκοτεινιά, μὲ τῆς παλιᾶς ἐποχῆς τὰ φαντάσματα, κάτι σαπίλα τάρου ρουφούσανε καὶ κακὸς Βραχνᾶς τοὺς πλάκωνε τὰ στῆθια, τοὺς ἔσθωνε στὰ χεῖλια τὴ μιλιὰ. Βγῆκαν ὄξω καὶ ἀνασάνανε. Ὁ ἐπιστάτης τοὺς εἶδειζε πούναυ κατὶ κολῶνες, ἀρχαίου ναοῦ χαλάσματα, κ' ἔφυγε, παίρνοντας κάτι γιὰ τὸν κόπο του. Τὰ παιδιὰ κινήσαν κατὰ καὶ, μὰ ὁ γιατρὸς τοὺς ἔκανε σωστὴ ἐπανόσταση.

— Ἄχ ἀδερφέ ! Τὶ κολῶνες καὶ κολοκῦβια θὰ θῆς στὸ σκοτάδι ; Φαντάσου πὼς τὰ εἶδες καὶ ζε μπερδεῖς ! Γὼ δὲν πᾶω πουθενά. Θὰ κάτσω δῶ νὰ ξεκουραστώ καὶ νὰ φάω τὰ σταφύλια μου. Φέρτα δῶ, μωρ' ἀμαξᾶ, νάχρησ τὴν εὐκή μου ! Νὰ μούφερνες καὶ λίγο ψωμί χωριάτικο καὶ τυρὶ, θὰ εἶσανε λαμπρὸ παλλικάρη...ἀεὶ γιὰ σου! ἀγόρας'τα καὶ τὰ πληρώνω....

Ὁ γιατρὸς στοργυλοκάθησε κει στὰ χαλάσματα, σὲ μιὰ κοτρώνα· ἡ κυρία Σεβαστή ἔκατσε δίπλα του, πιστὴ συντρόφισσα, μ' ὄλες τὶς γκρίνιες τῆς ! Τὰ παιδιὰ βρῆκανε δουλιχὰ μαλλώνοντας ποῖος νὰ πρωτοσιάσῃ τὴν καλύτερη θέση. Ὁ ἀμαξᾶς ἔφερε τὰ σταφύλια, τὸ ψωμί καὶ τὸ τυρὶ. τῆκοψε μὲ τὸ σουγιά του κομμάτια καὶ τὰ μοίρασε σ' ὄλους. Ἡ Μαριώ, ἀπ' ὄλους, ἔτρωγε τὰ σταφύλια τῆς ὀρθῆ.

- Γιατί, βρε Μαριώ, δὲν κίθεσαι ;
- Θέλ' νὰ ψηλώσω ! ... Γιὰ 'μκι γὼ νὰ κουραστώ ;
- Γιατί δὲν μπῆκες νὰ ἰδῆς τὰρχαῖα ;
- Τὰ ξέρω γὼ κείνα ...πολλὲς βολὲς τὰ εἶδα μὰ τὰ φοβάμαι, δι' θέλ' πιὰ νὰ τὰ ματαῖδῶ !
- Γιατί, ζαβὴ, τὰ φοβάσαι ;
- Τὰ γλέπω στ' ἄνισρό μ' ! Κεῖνο τὸ μεγάλο, π' σ' ἀγριοκοιτάζει... πῶ, πῶ, μιννούλα μου !
- Εἶδες, κυρὰ Σεβαστή, πούχα δικία νὰ ζητήσω ψωμοτύρι ; Ψωμί, τυρὶ καὶ σταφύλια πᾶει περίφημα, τέτοιο, μάλιστα, ψωμί, γλυκὸ σὰν τὸ μέλι !
- Ἀλήθεια, κερὰ Σεβαστή μ', ἔφαγες ποτέ σ' μπουμπότα ;—ρώτησ' ἡ Μαριώ, καθίζοντας καὶ αὐτὴ σταυροπόδι μπροστὴ τῆς.
- Τ' εἶναι ἡ μπουμπότα ;

Ο "ΝΟΥΜΑΣ", ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Αθήνα Δρ. 8. — Για τις Έπαρχίες Δρ. 7
Για το Ξενοδοχικό Φρ. Χρ. 10.

Για τις έπαρχίες δεχόμαστε και τριμηνες (2 Δρ. την τρι-
μήνια) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ε δε στείλει μπροστά
τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάκια (Σύνταγμα, Όμόνοια, Εθν. Τράπεζα Ύπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιδρομου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός Υπόγειου Σιδηροδρόμου Όμόνοια), στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πραχτορεία των Έφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ο άκαταλόγιτος — Έπιστημονική Ικμάς κ' επιστημονικός χαρακτήρας — Το ακίνδυνον πυρεϊον — Η γιορτή της σημαίας.

Η ΨΕΥΤΙΑ και η Συκοφαντία, φαίνεται, είναι άρρωστια άγίαρτη. Και το άπόδειξε αυτό προχτές άκόμα, ο καθηγητής κτλ. κ. Γ. Μιστριώτης. Γιατί αντί να λουφάξει, ύστερ' από τη βαριά κ' επιστημονική και τίμια δήλωση του κ. Κρουμπάχερ, η τουλάχιστο να βγει και ναπαντήσει σαν έπιστήμονας σ' αυτή (δεν είχε, έννοείται, τίποτα ναπαντήσει!), παρουσιάστηκε με άδιανοησία άταίριαστη και στην ήλικια του και στη δημόσια θέση που κατέχει (βλέπετε, με έπιστημονική θέση δε μιλάμε) στους «Καιρούς της Τετραδής και εξακολουθής τις ψευτίες και τις συκοφαντίες του.

Όχι μόνο, είπε, ο κ. Κρουμπάχερ βρίζει και πολεμάει την Ελλάδα, με και ο μαθητής του κ. Κάρλος Ντιντριχ έπαιρνε από τη Βουλγαρική Κυβέρνηση 20 περίπου χιλιάδες φράγκα κι από τη Ρουμανική Κυβέρνηση άλλες 10 χιλ. για να βρίζει την Ελλάδα!

Μόνο το άκαταλόγιτο σ'όζει και τούτη τη φορά τον κ. Μιστριώτη, όπως τον έσωσε και την άλλη φορά, στα «Ορεισιανά», που η Εισαγγελική άρχή του το νόλησε στη γάχη για να τον σώσει από τη ποινική καταδίωξη. Και αυτό το άκαταλόγιτο, ο κ. Μιστριώτης με περίσσια άδιανοησία, το διατυπώνει στους «Καιρούς έτσι: «Και άλλοτε οι ένταθα χυδαίονται καταδωξάν με δικαστικώς άλλα έξήληρον του δικαστηρίου κατηγορούμενοι!!!

Ο κ. Κρουμπάχερ, ως ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΦΙΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΜΑΣ που είναι (άληθινότερος πάντα από τους διαφόρους Μιστριωτήδες της που την καταρτίδουν με

τις ψευτίες και με τις συκοφαντίες τους) δε μας συχωρέσει και τούτη τη φορά. Δέ φταίμε μες αν ο κ. Μιστριώτης έτυχε να γεννηθεί στην Ελλάδα, οπτε πάλι φταίμε μες αν ο κ. Μιστριώτης έχει τη λύδα να βαφτίζει προδότες δσους, δικούς μας και ξένους, δε θαμάζοντε τη σοφία του, Καθώς πολύ όρθο παρατήρησε η «Εστία» σ' ένα δυνατό και τίμιο άρθρο της της Τρίτης: «Όπτε ο κ. Μιστριώτης, οπτε άλλος κανείς ύβρισεν ως πληρεξούσιος του 'Ελλ. Έθνους. Το 'Ελλ. Έθνος άπέδειξε πάντοτε ότι γνωρίζει να εκτιμή τους φίλους αούτου και να τους εγνωμονή. Είς το γλωσσικόν άλλως τε ζήτημα ύβρισησαν και Έλληνες ως προδότες, και βεβαίως εδωκότερον θα έθεωρείτο ως μισέλλην οίσωθήποτε ξένος υπό των προσφενυόντων εις αούτου του είδους τα έπιχειρήματα!»

«ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ Ικμάς» ύπάρχει στον τόπο μας και όμολογεί και στην «Αμυνά» του ο κ. Κρουμπάχερ' μόνο έπιστημονικός χαρακτήρας φαίνεται πως δεν έχει μορφωθεί άκόμα έδώ, γιατί αν είχε μορφωθεί τέτοιος χαρακτήρας, έπρεπε όλοι οι άληθινοί επιστήμονες (και στην ψυχή, έννοείται, επιστήμονες κι όχι μόνο στο μυαλό) να φίσουν τον κ. Μιστριώτη να γαυγίζει και να σηκωθούν αούτοι και να ζητήσουν συχώρηση από τον κ. Κρουμπάχερ για τις βρισιές, τις ψευτίες και τις συκοφαντίες του άκαταλόγιτου συναδέρρου τους. Τέτιο όμως πρΐμα δεν ύπάρχει καμιά έλπίδα να γίνει, άφου μας λείπει, είπαμε, ο έπιστημονικός χαρακτήρας.

Όσο δεν άναιρεί ο κ. Μιστριώτης (με πράματα όμως τούτη τη φορά κι όχι με κούφια λόγια) όσα του καταγγέλλει ο κ. Κρουμπάχερ, δεν μπορεί πιά όω κι όμπερς να λογαριαστεί για σοβαρός άδωπος και θάξει το λούτερο να λειει και να βρίζει ό,τι θέλει κι όσο θέλει. Κανείς σοβαρός άδωπος δε θάν τονε λογαριάζει. Γιατί ο κ. Μιστριώτης έπαθε ό τι παθαίνουν και κείνοι που άρνιούνται την πρώτη μονομαχία, και χάνουν έτσι το δικαίωμα για δεύτερη και για τρίτη.

Όποιος βρίζεται όω κι όμπερς από τον κ. Μιστριώτη, θάξει καθε δικαίωμα να τον λείει:

— Σύρε πρώτα να ξεκαθαρίσεις τους λογαριασμούς σου με τον κ. Κρουμπάχερ κ' ύστερα έλα να κουβεντιάσουμε και μαζί.

Γιατί όσο δεν ξεκαθαρίζει αούτους τους λογαριασμούς ο κ. Μιστριώτης, μένει και θα μένει ψεύτης και συκοφάντης. Και οι τέτιοι είναι άσύνδοτοι: είναι όηλ. ένα είδος ακίνδυνα πυρεϊα.

ΝΑ γίνει και η γιορτή της σημαίας, άφου το θέλει έτσι ο κ. Στάης — και να γίνει και στο Ηολόγωνα, άφου έτσι το πρΐμα θάναι κάπως πιο θεατρικό και σηκώνει περισσότερο ρεκάμα. Βλέπετε, δενε του χαλνούμε το χετίρι του κ. Στάη, άφου θαρρεί πως μια γιορτή της σημαίας είναι άρκετή να παιδαγωγήσει τα μαθητούδια «είπτε το εβικώτερον» και να μεταμορφώσει έτσι ταχυδαχτυλουργικά,

να πούμε, τα δημοτικά σχολεία σε πατριωτικοφάμπρικες.

Θάν του κάνουμε όμως και μια παρατήρηση. που γεννήθηκε μέσ μας από τη στιγμή που διαβάσαμε τον ένουόσιο και κελουθίνιο λόγο που θάναι όποχρωμένοι αναγνωσκωσιν» κάθε χρόνο οι δασκάλοι, παραδίνοντας τη σημαία στα παιδιά. Είταν άνάγκη ο λόγος αούτος να είναι σταρσώτυπος για όλα τα χρόνια και για όλα τα σχολεία και γραμμένος σε μια τόσο λογωπατιστική, γλώσσα, με ύποποκτικές και με αναδπλασιασμούς:

Δέ θα είταν καλύτερο ναφίνουμε λούτερο κάθε δασκάλο να πει κείνη την ώρα στα παιδιά δυό λόγια μεστά και ζωντανά, όπως θάν του το γεννήσει η μεγάλη κείνη στιγμή:

Ξέρουμε πολύ καλά και το γραφουμε με ένική περηφάνεια, πως σήμερα στα δημοτικά σχολεία ύπάρχουν πολλοί φωτισμένοι και προδευτικοί δασκάλοι που μπορούνε να μιλήσουν στα παιδιά πολύ καλύτερα από κάθε Τριμπατάρχη του Έπουργείου της Παιδείας κι από κάθε άκόμα ρουτινιέρη Έπουργό, που μοναχά φροντίδα κι δειρο έχει να τονε γράψουν οι έφημερίδες «ρηζικήλευθον και ρέκτην».

ΑΜΥΝΑ *

Μόνον βαθυτάτη άποστροφή προς αιδνήποτε προσωπικήν λογομαχίαν, ήτις ούδεν το κοινόν έχει προς την επιστήμην και έπομένως ούδ' είναι αξία της ώρκίας όνομασίας πολεμική, με άπέτρεπε πάντοτε από του να έχθσω μερικά γεγονότα ως πραγ-

*) Σημ. του «Νουμά». Το έθρο αυτό ο σοφός καύηγητης το συντόραψε με το άκόλουθο γράμμα του:

«Θες Κόριε,
Οι ός είμαι λίαν ευγνώμων, αν καταχωρίσετε εις το εζάρετον φύλλον σας την δήλωσιν, την όποιαν εθμοσίευσα εις το μόλις εκδοθέν τεύχος του «Βυζαντινού Περιοδικού» (Byzantinischen Zeitschrift) τόμος 17 (1908) σελ. 678 ε. Προς οικονομίαν χρόνου και κόπου σας έπισυνάπτω την Έλληνικήν μετάφρασιν.

Μετά την άνάλυσιν αούτην, η όποια, πιστοποιούσα άπλως γεγονότα, είναι έργον άμύνης — ή μομφή της εξαγορής είναι η μεγαλειότερα προσβολή, που ήμπορεί να προσγίνη εις επιστήμονα και διδάσκαλον! — έλπίζω ότι ο κ. Μιστριώτης θάνακαλέση δημοσίαι, όσα εξέφερε εναντίον μου.

Οι μου ήτο άλλως όδυνηρόν αν εζηναγκάζομην, να επικαλεσθώ την βοήθειαν των δικαστηρίων διότι κατ' αούτον τον τρόπον ή ύπόθεσις θα μετατρέπετο εις σκάνδαλον, εκθέτον όχι μόνον το Έθνικόν Πανεπιστήμιον άλλα και το Έλληνικόν Έθνος, πρΐμα το όποιον εγώ περισσώτερον από κάθε άλλον θα έπεθύμουν ναποφύγω.

Μόναχον 18.10.08.
Μετ' εξαίρετου ύπολήψεως
Κ. ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ

— Μπα! καλέ δεν την ξέρεις την υποπότα; να! είναι ψωμί από καλαμποκίσιο άλεύρι. Το τρώνε κ' έτσι, με καλύτερο είναι ναν το φας ζεστό, άπ' το φούρνο, ζυματισμένο με λάδ' και μέλι! Το φαρίκι πρΐμα σ' λiew Τρώς και γλύφς τα δάχτυλά σ'!

— Έγώ, είπ' ο γιατρός, έφαγα μια φορά μπομπότα με ψηλό καπέλλο! Μια κυρά πελάτισσά μου με φίλεψε μπομπότα ζυμωμένη μ' αυγά και βούτυρο και περεχυμένη με σιρόπι. Θαρρώ πως ή μπομπότα της Μαρτίως θάναι πιο καλή κι ός είναι και με σιγχούνες!

Έβρεις, αφεντικό, πως πέρας' ή ώρα; Το φεγγάρι πάει να βγή, ένιά θά κοντεύουνε...

— Είναι, φιλαράκο μου, ένιά και μισή...

— Τόσο το χειρότερο! Όέμε δυό ώρες να γυρουμε κ' έχω ζέψει τάλογα πό τις τρεις...

— Έπαιε, μωρέ, πάμε! Και συ βρέθηκες, γκρινιάρης, διάολε!

Το φεγγαράκι ξεπρόβαλ' άπ' το βουνό κ' οι γέροι βοηθηθήκανε στο δρόμο τους. Σε λίγο πηρ' ή άμαξα γλήγορα τον καθήφορο κι ο γιατρός έγυρε στα στήθια του το βαρετό κεφάλι ροχαλιζοντας. Περσάσανε τον κακό δρόμο, τάμπέλια, τη Νέα Κόριν-

θο, χωρίς πουθενά να σταθούνε, και κατά τις δέκα και μισή ξαναπενούσανε το κανάλι, μοναχοί τους αούτη τη φορά στη σκεδιά. Μαγευτικά φαντάζανε τα ήλεγρικά του καναλιού φανάρια, στην άρχή άραϊά κ' ύστερα σιμότερα, σιμότερα, ως που ομίγανε σ' ένα μακρύ, φωτερό, κομπολόι, πέρα πέρα στολίζοντας το κανάλι κι άπ' τα δυό τα πλάγια του και χαμηλά χαμηλά, στ' άτάραχο ποτάμι, που μέσ' άπ' τα βουνά διάβαινε κι όσο πήγαινε στένευε, άλλο φωτερό κομπολόι κρεμιότανε κ' έπαίξε, σιγόντας στις άκρες με το πάνου. Τα κορμένα βουνά, έσκια θεάρατοι, άγριέμενοι, σηκώνόντανε θαρρετά πανύψηλα, να φτάσουνε, θαρρείς, τλόγιωμο φεγγάρι, που κοντοσταθήκε παιχινδιάρικο πάνω τους, καταμασεής στο κανάλι, νάντιφεγγίση στο νερό την άσημένια θωριά του. Περνούσανε βουβόι το κανάλι κ' ένα μικρό χαμόγελο ξάνοιγε στα χείλια του Γιάννη' ή διάφανη ματιά του μια ρουφούσε άχόρταγα του καναλιού τη λαμπράδα και μια βυθίζετανε πέρα στη σκοτεινιά, με ζέθωρα ζουγαριζόταν ή στράτα' λογιά λογιά παρκέζενε σκέψες τριγυρούσανε στο μυαλό του και μια φωνούλα μυστικά μουρούριζε στ' αυτιά του — Κακόμοιρο παιδί, που βράζει το αίμα μέσα σου κι όλα λαμπερά τα βλέπεις!

Στον ίσκιό της ζωής χαράξεις φωτεινό αύλακι, το βλέπεις πεντάμορφο δίπλα σου, καμαρώνεις τη λαμπράδα του, νοιώθεις μέσα στην ψυχή τη δροσιά του φωτοβολάει πάνω σου το φεγγάρι, έλπίδα πρόσχαρη. Ποιός φοβάται τους ίσκιους; Γλίστρα, παλλικάρη, στο αύλακι σου ξεγνοιαστεί!... Κακόμοιρο παιδί! Ένα πάτημα πιο πέρα και πέφτεις σ' άνήφορο, γεμάτο λάκκους και χαντάκια, σκόν, φοβερή θά σε πνίξη και πέτρες κι άγκαθια θα πληγώσουν τα πόδια σου. Σά φτάσης πέρα βρατερός κι άποσταμένος, μη γυρίσης τα μάτια σου στον ούρανό, το φεγγάρι τ' άχνό θα ίδης να βασιλεύη! Στην κρούα σκοτεινιά που θάπλωθι μπροστά σου, γύρε, φτωχέ διαβάτη, κοιμήσου!

Ε'.

Τάπομεσήμερο της άλλης ημέρας ο Θόδωρος άντάμωσε το γιατρό στην πηγή του νερού και σιγά σιγά, κουβεντιάζοντας, κατάφερε να τον πάη στην Κάβο. Είτανε δροσούλα, έγερνε ο ήλιος να βασιλέψη και φουσός εν' άγεράκι βουνίσιο. Κούρδισε το παιδί με τρόπο τη λήμα του γιατρού, πάνω σ' άγαπημένα του ζητήματα, σε καυχησιές παλλικαριζες, σε

ματικώς έχουσι, υπερκρίζων ούτω; έμαυτόν έναντιον των άναριθμητών επιθέσεων, εις τας όποιας εύρέθην εκτεθειμένος από τής έμφανίσεως του βιβλίου μου περί του Προβλήματος τής Νεοελληνικής γραφομένης γλώσσης, και αί όποιαί δέν άπεδειλίαν ούδέ πρό χαμερπούς διατροφής, διαβολής και συκοφαντίας. Τώρα όμως είμαι μολαταύτα ήναγκασιένος νάφήσω τήν επιφύλαξίν μου. Πρό όλίγου άνάλαβε τήν ήγεσίαν τής κατ' έμού κατακαλιās άνήρ, όστις, ως έκ τής σεβασμίας του ήλικίας, τής τεσσαρχικονταετούς διδασκαλίας και τής επισήμου του θέσεως, κέκτηται μεγάλην επιρροήν και χαίρει πολλήν εκτίμησιν διά τούτο κινδυνεύει νά γίνη πιστευτός εις εύρεϊς κύκλους, άν οί λόγοι του δέν άναίρεθούν. 'Ο άνήρ ούτος είναι ο κύριος Γ. Μιστριώτης, τακτικός καθηγητής των έλληνικών γραμμάτων, τώρα συγκλητικός και κοσμήτωρ τής φιλοσοφικής σχολής, ο Νίστωρ τής φιλοσοφικής σχολής του Πανεπιστημίου 'Αθηνών μαζί με τον γηραιόν Κ. Σ. Κόντον. 'Επειδή άπήγγειλε έναντίον μου, μετ' όλης τής βαρύτητος του κύρους το όποιον τον περιβάλλει, αιτιάσεις εξ ίσου βαρείας όσω και άδασίμου και ειδή εν αύτῃ τῇ 'Ελλάδι δέν έπηκολούθησε κερμία άναίρεσις επίσημος, άναγκάζομαι νά προδῶ εις τήν άκόλουθον δήλωσιν. Τήν όφείλω εις τήν ιδεάν ύπερ τής όποιας έπρομάχησα, εις τους συναδέλφους και φίλους μου. 'Η συστηματική μου σιωπή παρεξηγήθη εκληφθεϊσα, καθώς έμαθα, εις τό τέλος ως είδος όμολογίας, ότι πολλαί των εξεγεθεισών αιτιάσεων είναι όρθαί. ένθαρρυνθέντες δέ από τήν παθητικήν μου στάσιν έλητμόνησαν οί άναλαβόντες τήν κατ' έμού επίθεσιν πέν μέτρον γινόμενοι όλονέν τολμηρότεροι.

Τό ιστορικό, λογοτεχνικό και αισθητικό ζήτημα, τό όποιον πραγματεύομαι εις τό μνημονευθέν βιβλίον, μετετοπίσθη έπιτηδείως από όχι όλίγους των πολεμούντων με, εις τό θρησκευτικό (μετάφρασις 'Ευαγγελίου) και ιδίως τό πολιτικοεθνικόν έδαφος. 'Εκεί λ. χ. όπου έντελώς άθώς ύπεδήλωνα μερικάς καταφανείς άναλογίας τής νεοελληνικής διγλωσσίας προς όμοια φαινόμενα άνατολικών λαών, καθώς των Τούρκων, των 'Αράβων, των Κινέζων, αύτό ήρμηνεύθη ως εάν συγκατέλεγα τους 'Ελληνας μαζί με τους θανασίμους των έχθρούς, με τους βαρβάρους τής 'Ασίας και τής 'Αφρικής. Τά άπατελέματα τούτου παρερμηνείας είναι πρόδηλα. Αί κατά του βιβλίου μου αιτιάσεις ως ύποκρύπτον-

τος δθθεν πολιτικούς σκοπούς συνεπικνώθησαν εις τό τέλος εις τήν άπίστευτον συκοφαντίαν ότι έγώ είμαι πληρωμένος από τήν ρωσικήν κυβέρνησιν διά νάποδείξω τήν ανεπάρκειαν τής νέας έλληνικής και συνεπώς και αύτων των σημερινών 'Ελλήνων. 'Οσο παράλογος και άν είναι ή ύποβολιμαία αύτή ιδέα - ο μακράν εύρισκόμενος μόλις θά ήμπορίση νά τήν κατανήσῃ - διεδόθη έμως μετ' έπιμελείας, προφορικώς και γραπτώς. 'Ο πέρυσι άποθνών δρ Μιλτιάδης Πανταζής, ύφηγητής, εις μίαν πολεμικήν κατά του Ν. Σκια έδήλωσε, ως άν ήτο έντελώς αύτόδηλον, ότι αί γνώμαι του Κρούμβαχερ στερούνται πάσης βαρύτητος, άφού δά είναι μισθαρνον έργον τής ρωσικής κυβερνήσεως. Είς τήν έφημερίδα α' Αμαλθειαν τής 9ης Φεβρουαρίου 1908 τήν όποιαν κατά τύχην είδα, άναγινώσκει κανείς αύτολεζει ότι ατά έπιχειρήματα του τε μεθυγράφου... Ρούδου και του έμμίσθου ξένης κυβερνήσεως Γερμανού καθηγητού τής Σλαβωνικής ιδίως; εν τῷ Πανεπιστημίω του Μονάχου, Κ. Κρούμβαχερ, έθρυματίσθησαν ύπό τής έλληνικής επιστήμης του κ. Χκτζιδάκη.

Σκοπός νέων σιχαμερών επιθέσεων έγίνα αύτό τό καλοκαίρι: άφορμήν έδωσαν ή άκόλουθος ύπόθεσις: 'Αφού ιδρύθη τό Βυζαντινόν Περιοδικόν, άνέγραψε τό Πανεπιστήμιον 'Αθηνών εις τον προύπολογισμόν του κοινού 500 δραχμών, ως συνδρομήν διά μερικά αντίτυπα του Περιοδικού, τά όποια διευοιράζοντο εις βιβλιοθήκας και καθηγητάς. 'Αλλά ο κ. Μιστριώτης, συγκλητικός, περίσθησε τά πράγματα ως εάν έγώ έλάμβανον προσωπικώς τά χρήματα και έδήλωσεν ότι δέν άρμόζει νά βραβεύεται άνθρωπος, ο όποιος άπειλει τήν ένότητα του έλληνικού γένους: ως δραστηκώτατον δέ όπλον έχρησιμοποίησε τό ψεύδος, ότι έγώ έγραφα εις τήν 'Ιστορίαν τής Βυζ. Λογοτεχνίας, αβτι τό έλληνικόν γένος έθανε κατά τήν ήμέραν εκείνην, καθ' ήν έθνησεν ο άυτοκράτωρ του Βυζαντίου Κωνσταντίνος Παλαιολόγος και ότι νυν πρόκειται νά κληρονομήσῃ ή Ρωσία τά έπί του Βυζαντίου δικαιώματα. 'Εδῶ παρετήρησε, καθώς μάς πληροφοροει ή φίλη του έφημερίς α' Αθηναις «μετά τινος συγκινήσεως»: «Και λοιπόν ο Κανάρης, ο Μιαούλης, ο Κολοκοτρώνης, ο Καραϊσκάκης και οί λοιποί γίγαντες τής έλληνικής επανάστασεως ήσαν σκιαί και όχι ζώντες; Τούτο είναι βλασφημία κατά των ήρώων εκείνων, οτινες έδωρήσαντο ήμίν τήν έλευθερίαν» κτλ. Ούτω κτώρθησε νά παραπέτη τήν συγκλητον νά άπαλείψῃ τό μικρόν ποσόν τό προωρι-

σμένον ως συνδρομή του Βυζ. Περιοδικού.

Τά γεγονότα αύτά έπηκολούθησε συζήτησις εις τας έφημερίδας, εις τήν όποιαν επενέβη και ο κ. Μιστριώτης. Είς τήν έφημερίδα α' Αθηναις τής 22ας 'Ιουνίου 1908 έδημοσιεύθη άρθρον φέρον τήν ύπογραφήν του κ. Γ. Μιστριώτου και τιτλοφορούμενον «Τό πεντακοσιόδραχμον του Κρούμβαχερ», έπειτα εις τό φύλλον τής 24ης 'Ιουνίου δεύτερον άρθρον του ίδιου συντάκτου «'Ο Κρούμβαχερ άνακηρυσσόμενος Φιλέλλη». Είς τό πρώτον άρθρον γράφει ο κ. Μιστριώτης μεταξύ άλλων, ότι έγραφα ύβρεις κατά του έλληνικού γένους και των 'Ελλήνων λογίων (πλήν των χυδαίστων) ότι έγράφουν (δηλαδή κατ' έμού) όλιγώτερα του δούκου εκ σεβασμού προς τήν ζένην ύπηκοότητα: ότι δέν έδίστασα νά φονεύσω ολόκληρον τό έλληνικόν γένος: ότι ύπεστήριξα, ότι εν 'Ελλάδι δέν ύπάχει ούδ' ή έλαχίστη έπιστημονική ήμιας: ότι άπώλεσα τήν έπιστημονικήν μου σπουδαιότητα, άφού έγενόμην διευθυντής άνθελληνικού φροντιστηρίου και πράκτωρ πολιτικών σχεδιών: ότι συγκαταλέγομαι εις τους δεινότερους διχόδοχους του Φαλμερχερ. Είς τό δεύτερον άρθρον άναγράφονται μεταξύ άλλων: ο Κρούμβαχερ έγραπεν εν τῇ γραμματολογία αύτου, ότι τό έλληνικόν γένος έθανε κατά τήν ήμέραν εκείνην, καθ' ήν έφονεύετο Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος (του ίδιου έπιχειρήματος είχεν ήδη γίνει χρήσις κατά τήν συνεδρίαν τής συγκλήτου, λ. κ.), έγένετο χάριν κέρδους διευθυντής σλαβικού φροντιστηρίου και πράκτωρ του Πανσλαβισμού: οί άληθείς επιστήμονες, οί μη άπεμπολούντες τήν επιστήμην αύτων, θέλουσι χαρή (δηλαδή διά τήν μνημονευθεϊσαν άπόφασιν τής συγκλήτου) διότι ή διαγωγή του κ. Κρούμβαχερ ήγειρε βασίμους ύπονοίας, ότι εν τῇ διδασκαλία του καθηγητού τούτου και άλλων άλλων οί 'Ελληνες φοιτηταί δέν άκροώντα: άνδρών θηρεούτων τήν άλήθειαν, αλλά πολιτικών πρακτόρων κτλ.

Τά ένταύθα εκτεθέμενα δέν είναι παρά τελικόν άποτέλεσμα μακροχρονίων ραδιουργιών εξυφανθεισών έναντίον μου παρά δικόρων πολέμων τής γλωσσικής μεταρρυθμίσεως, αί όποιαί έσκόπουν νά καταστήσουν ύποπτον τον χαρακτήρα μου και τό φρόνημά μου, διασειύσαι ούτω παρά τοίς 'Ελλησι τήν έμπιστοσύνην εις τήν διδασκαλίαν μου και τήν έπιστημονικήν μου έργασίαν.

Πρός ταύτα κλώω τήν άκόλουθον κατηγορηματικήν δήλωσιν:

κουσίλια, σ' έρωτοδουλιές τής νιότης του, κ' έτσι μονάχα σαν ήρθαν' έζω πό τό σπίτι θυμήθηκα ο γέρος τί δρόμο τράβηξε! Μονομιάς άρχισε τότε νά φουσκώνη, νά κοντανασαίνη και νά φυσάη σα σκυλί πού λαχανιασμένο κρεμνάει τή γλώσσά του...

— Μπρέ βερίο τί μουκνες; ήρθαμε στον κάθο, μωρέ;

— 'Ε κι άν ήρθαμε, τί;

— Πεζί; γώ μωρέ, νάρθω πεζί; με πήρες στο λαϊμό σου σκυλί!... Ούφ! σκώ! τρέχει ο ιδρωτας ποτάμι...

Σούκανα καλό, γιατρέ! Δέν μπορώ νά κατλάθω πώς άφησες έτσι τό κορμί σου, νά κακομάθῃ στήν άκινήσι!

— Τούτα φταίνε! τούτα τά ρημάδια!... Στάσου νά κάτσουμε δώ, νάνασάνω λιγάκι...

— 'Ας κάτσουμε!

Κάτσα με κεί στή ριζοβουνιά κι ο γιατρός έτριβε τά πόδια του, πού του μουδιάσανε και πετούσαν, όπως έλεγε, φωτιές. 'Ο Γιάννης με τον Κώστα πηδούσανε κάτω πό τις έλιές στις τρεις και μόλις τους είδαν απ' άλλάργα τρέξανε πρόσχαροι νά τους άπαντήσουν.

— Βρέ, βρέ! τ' είν' αύτά; 'Ο γιατρός είν' αύ-

τός ή άλλος;

— 'Ελάτε, μωρέ! Σώστέ μ' από τούτο τό φονιά... πανάθεμά τα για ποδάρια, ναί!... 'Οχ! καούρες...

— Μωρέ πεζί τον έφερες, σκυλί, τό γιατρό;

— Σ' όλο τό δρόμο μιά χαρά έρχότανε, σαν παλλικαράκι: μόλις είδε πώς φτάσαμε θυμήθηκα τήν κούρασή του, λές κ' έρχη' ούλο τάρνι κι άπόστασε στήν ούρά του!

— Μωρέ δέ με πιστεύεις, αντίχριστε, πώς δέ μου βαστούνε τά πόδια;

— Σε πιστεύω, μα στο δρόμο περπατούσεσ μια χροιά, ψέματα;

— Δέν περπατούσα γώ, περπατούσε δεκοχτώ χρονώ παιδί, τό παιδί τής κουβέτας πού κάναμε... Δέ λέγαμε, μωρέ, για τις άγάπες μου, για τις πατινάδες πούκανα, για τά ξενύχτια; 'Ε! κακόμοιρα νιάτα!

— Τώρα δώ θά μείνουμε, γιατρέ;

— Τώρα έγεινα γέρος πάλε. Τήν έρριξα δώ τήν άκουρά μου, δέν τό κουνώ πού πέρα! 'Ο,τι θέτε κάνετε!

— Είρετε τί νά κάνουμε, παιδιά; — είν' ο Γιάννης γελαστός - νά σηκώσουμε στα χέρια τό

γιατρό και νά τον πάμε κάτω με παράτα, έτσι εν θριάμβω!

— 'Αλήθεια! αλήθεια! — φωνάζανε κ' οί τρεις και πούν ο γέρος γιατρός προφάση νά σαλειψῃ βρέθηκε σηκωμένος στα χέρια τους. Τόν έφορτώσανε στή ράχη του, ώστα του παλλικαρά, και με γέλια τρελλά και φωνές τον πηγάλνανε στο σπίτι...

— Παλιόπαιδα, μισκαράδες!... θά κατεβήτε, μωρέ, νάχω κι άλλους μπελλαδες! 'Αφήστε με!... Μπρέ γαϊδάροι, θά σας καταραστῶ!

— Θά σε πάμε κάτω, γιατρέ... Ψυχή δέν είναι, μη φοβάσαι!

— Θά σας καταραστῶ, μπρέ!

— Κοράκι κατάρια πιάνει;

— 'Οχ! κακά μοι γραφτά σήμερα!..

'Η μάνα του Γιάννη έκουσε τήν άντάρα και βγήκ' έζω στις έλιές με τή Στάθινα νά ιδῇ τί τρέχει. Βλέποντας τό γιατρό σ' αύτά τά χαλια στήν αρχή τρώμαζε, με τήν ιδέα πώς τον φέρνανε λιγεθυμισμένο, μα σαν άκουσε τις βλαστήμιες του και τον πούσε με γέλια πήγε νά σακώσῃ απ' τή ράχη της κι άρχισε τον εξάψαλμο!..

— Τί τρελλά καμώματα είν' αύτά; Τρελλοκομετο μου τό κάνατε δώ πέρα; 'Α! δέν είναι ζωή

1. Δέν επήρα ποτέ από τήν ρωσικήν κυβέρνησιν ούτε μία πεντάρα· δνάκις εξεφράσθην περί του γλωσσικού ζητήματος εν 'Ελλάδι ή άλλων επιστημονικών ζητημάτων, ούδέποτε ελαβα οπωσδήποτε υπ' όψει τήν σλαβικήν πολιτικήν και ούδέποτε επηρεάσθην από άλλο τι κείμενον έξω από τὸ πεδίον τῆς έρεύνης. Τήν θεμελιώδη μου γνώμην ως πρὸς τὸ ζήτημα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης εξέθεσα ἤδη κατὰ τὸ έτος 1886 (Griechische Reise, σ. XXII έ.) κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον, εἰς ἐποχὴν λοιπὸν ὅτε δέν εἶχα οὔτε επιστημονικάς, οὔτε λογοτεχνικάς, οὔτε προσωπικάς σχέσεις πρὸς Ρώσους ή άλλους Σλαύους.

2. Τὸ ποσὸν τῶν 500 δραχμῶν, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν ὡς ἀρετηρία τῶν τελευταίων ἐπιθέσεων, ἐμβάζετο φυσικά, καθὼς εἶαι αἱ άλλαι συνδρομαί, πάντοτε κατ' εὐθείαν εἰς τὸν ἐκδότην B. G. Teubner, εἰς τὴν Λειψίαν. Οὔτε κἄν ἐγνώριζα ὅτι ή συνδρομὴ ἐξακολουθεῖ νὰ διδεται, ἀφοῦ εἰς ἐμὲ ἀνήκει μόνον ή διεύθυνσις τῆς επιστημονικῆς συντάξεως, ὁλόκληρος δὲ ή οικονομικὴ διαχείρισις τοῦ Περιδικοῦ εὐρίσκειται εἰς χεῖρας τοῦ ἐκδότη.

3. 'Η κατ' ἐπανάληψιν εἰς ἐμὲ ἀποδοθεῖσα φράσις, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν γένος ἔθανε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως και ὅτι ή Ρωσσία εἶναι ή κληρονόμος, τοῦ Βυζαντίου, ή μάλλον ή (οὐσιωδῶς διαφορητικὴ) φράσις τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτός, δέν εἶναι ἰδική μου, ἀλλὰ ἐλήρθη ἀπὸ τὴν 'Επίτομον βυζαντινὴν ἱστορίαν (σ. 1067=III 521 ἑλλ. μεταφρ.) τοῦ 'Ερρίκου Gelzer, ή ὁποία ἐξεδόθη ὡς παράρτημα τῆς Βυζαντινῆς μου Γραμματολογίας. Δηλῶ ἔμως κατηγορηματικῶς, ὅτι ὁ Gelzer δέν ἐξέφερε, καθὼς ἰσχυρίζονται, τὴν παράλογον φράσιν, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν γένος ἀπέθανε κατὰ τὴν ἀπαισίαν ἐκείνην ἡμέραν, ἀλλὰ γράφει αὐτολεξεί τὰ ἀκόλουθα: «Ὁ μὲν Μαῖος τοῦ 1453 κατεβίβασεν ὀριστικῶς εἰς τὸν τάφον τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν. Ἐκ τῆς ἐπερχοῦ ἐν τῷ κόσμῳ θύσεως των οἱ Ἕλληνες πρὸ πολλοῦ εἶχον καταπέσει, νῦν δὲ παρῆλθε και ή πικρὴ αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ Βυζάντιον εὖρε κραταῖον κληρονόμον κτλ.» Ὁ Gelzer ἐπιστοποίησε λοιπὸν ἀπλῶς ἐδῶ τὴν πῶσιν τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας και τὸν συναρῆ ἀραρισμὸν τῆς κοσμοκρατορίας τῶν Ἑλλήνων, ἕνα ἱστορικὸν δηλοδὴ γεγονὸς, τὸ ἑποῖον οὔτε ὁ κ. Μιστριώτης βέβαια θὰ ἀρνήθῃ· τοσοῦτον μάλλον, ἀφοῦ και ὁ Κ. Παπαρηγόπουλος εἰκονίζει τὰς συνεπειὰς τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως με ἐντελῶς ὁμοίας φράσεις εἰς τὴν ἐξαίρετόν

τοῦ ἱστορίου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους (τόμ. Ε', Ἀθήναι 1887, σ. 434): «Διὰ τῆς ἀλώσεως ταύτης δέν ἔπεσε μόνον ή κυριαυθεῖσα πόλις, δέν ἔπεσε μόνον ή καταλυθεῖσα βασιλεία, ἀλλ' ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἐπεσκιάσθη κόσμος ὁλόκληρος, πραγμάτων και δογματων, ὁ κόσμος ὁ ἑλληνικός». Ἴσως ἔμως καυτηρήσῃ τῶρα ὁ κ. Μιστριώτης συμπληρωματικῶς και τὸν ὀνομαστὸν συμπατριώτην του ὡς ἀδολοφόνον τοῦ ἑλληνικοῦ γένους και ἀπροδότην.

Κατωτέρω ἐκφέρει ὁ Ἑρρίκος Gelzer τὴν εἰκασίαν, ὅτι ἀργότερα ποτε ὁ Τσάρος τῆς Ρωσσίας θὰ ἀρξῇ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν. Εἶναι ἔμως κατὰ περισσώτερον ἀπὸ γελοῖον, νὰ με καθιστῆ κανεὶς ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἀτομικὴν ἰδέαν τοῦ μακαρίτου φίλου μου, καθὼς ἔκαμην ὁ κ. Μιστριώτης εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς συγκλήτου, ἀφοῦ εἶχεν ἤδη καταδειχθῆ πῶς πραγματικῶς ἦσαν τὰ πράγματα, (αὐτὸ ἔμως δέν τὸν ἠμώδισε νὰ ἐπαναλάβῃ εὐθὺς μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰς «Ἀθήνας» τῆς 24ης Ἰουνίου τὸν παλαιὸν ἰσχυρισμὸν, ὅτι ἐγὼ ἤμην ὁ γράψας τὴν φράσιν), ἐξ ἴσου δὲ γελοῖα εἶναι και ή ἀπαίτησις, ὅτι ἔπρεπε νὰ παλείψω τὸ χωρίον ἐκεῖνο. Οὔτε εἶχα, οὔτε ἐζήτησα τὸ δικαίωμα τῆς λογοκρισίας προκειμένου περὶ τῶν συμβολῶν τῶν συνεργατῶν μου, και βεβαίως δέν θὰ τὸ ἐδέχοντο, νὰ καθωμαι και νὰ τοὺς διορθῶν τὰ χειρόγραφα. Δι' αὐτὸ και ἐτόνισα ρητῶς εἰς τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου μου (σ. XI=III 530 ἑλλ. μεταφρ.) με ἀραιὰ στοιχεῖα, ὅτι ἕκαστος τῶν συνεργατῶν μου (ὁ Ehrhard και ὁ Gelzer) ἀφῆρι ἀνεκράταν και ἀποκλειστικῶς τὴν εὐθύνην τῆς συμβολῆς του. Ὁ κ. Μιστριώτης ἀπετόλμησε λοιπὸν ἐδῶ διπλὴν πρκαράραξιν: πρῶτον μὲν ἀπέδωκεν εἰς ἐμὲ ξένην φράσιν, ἐκτὸς δὲ τοῦτου παρεμόρφωσε εἰς τὸ σπουδαιότατον μέρος τὸ περιεχόμενον τῆς φράσεως αὐτῆς εἰσθεύσας εἰς τὸ κείμενον «τὸ ἑλληνικὸν γένος» ἐντὶ «ή βυζαντινὴ αὐτοκρατορία» τὸ κύριον ἐπιχείρημα διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπέτυχε τὸν σκοπὸν του κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς συγκλήτου, τὸ προσεπορίσθη δι' ἀνεξόδου ἱφαιρέσεως. Ἡ συγκίνησις με τὴν ὁποῖαν ἐπεκαλέσθη ἐκ τοῦ τάφου των ἀκόμη και τοὺς ἥρωας τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἀνεξαρτησίας δέν ἦτο λοιπὸν καθόλου εἰς τὴν θέσιν τῆς ἦσαν ἐκεῖνοι ἄνδρες τῶν τολμηρῶν ἔργων και μετὰ περιφρονήσεως θὰ ἀπεστρέφοντο ἀπὸ τοὺς συκοφαντικούς ἀγῶνας τοῦ ἐπιγόνου των.

4. Οὔδέποτε ἐδημοσίευσα ὕβρεις κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους και κατὰ τῶν Ἑλλήνων λογίων, ἀφ' ἑτέρου ἔμως, οὔτε ἐπέτρεψα, οὔτε θὰ ἐπιτρέψω ποτὲ νὰ μοῦ ἀφαιρέσουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφέρω εἴτε εἰς

τὰς βιβλιοκρισίας μου εἴτε εἰς άλλας ἐργασίας μου τὴν γνώμην μου μετὰ παρησίαις περὶ ἑλληνικῶν πραγμάτων και κυρίως νὰ κρίνω τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων καθὼς και Γερμανῶν ή άλλων λογίων. Ἡ παράλειψις κριτικῶς τούτου θὰ ἦτο ή μεγίστη προσβολὴ διὰ τοὺς Ἕλληνας· ἐπειδὴ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ὑπεβιβάζετο πάλιν ή ἐργασία των, θεωρουμένη ὡς πρὶν πολλαχῶς quantité négligeable. Ἀφοῦτο ἀπέκτησαν οἱ Ἕλληνες πλήρη τὴν ἰσοτέλειαν εἰς τὴν δημοκρατίαν τῆς ἐπιστήμης, εἶναι ὑποχρεωμένοι, συμπεριλαμβανομένου και τοῦ κ. Μιστριώτου, κοντὰ εἰς τὰ σχετικὰ πλεονεκτήματα νὰ ὑποβληθοῦν ἀγογγύστως εἰς τὴν κριτικὴν, ή ὁποία ἐξασκεῖται εἰς αὐτοὺς ἔσω και εἰς ἄλλους τοὺς άλλους.

5. Οὔδέποτε και οὔδαυοῦ ἐξέφερα τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Μιστριώτου εἰς βάρος μου πλκαθεῖσαν ἀνόητον φράσιν, ὅτι ἐν Ἑλλάδι δέν ὑπάρχει οὐδ' ή ἐλαχίστη επιστημονικὴ ἰκμάς. Ἀλλὰ και πῶς ἦτο δυνατόν αὐτό, ἀφοῦ μάλιστα ἐξ ἰκαντίας, σχεδὸν 30 χρόνια τώρα ἐργάσθην περισσότερον ἴσως ἀπὸ κάθε άλλον μὴ Ἕλληνα εἰς τὸ νὰ κάμω γνωστὰς τὰς πρότερον παρ' ἡμῖν ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος γνωριζόμενας και ἀγνωριζόμενας προσπαθείας τῶν λογίων τῆς νέας Ἑλλάδος και νὰ διαλύσω τὰς ὑπισταμένας προλήψεις, δι' ἀπειραριθμῶν ἐκθέσεων περὶ ἑλληνικῶν δημοσιεύσεων, διὰ τῆς ἀδιαλείπτου χρησιμοποίησεως αὐτῶν εἰς τὰς ἐργασίας μου, διὰ τῆς εὐσυνειδήτου μνείας αὐτῶν εἰς τὰς παραδόσεις μου και τέλος διὰ τῆς συχνῆς προσλήψεως συνεργατῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ Βυζ. Περιδικόν.

6. Δέν εἶμαι «χάριν κέρθους» διευθυντὴς τλαυικοῦ φροντιστηρίου, οὔτε δυνατόν εἶναι νὰ εἶμαι, ἀφοῦ δέν ὑπάρχει τοιοῦτο εἰς τὸ Μόναχον· ἀλλ' οὐδ' ἀνθελληνικὸν εἶναι τὸ φροντιστήριον τὸ ὁποῖον διευθύνω· ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον μαρτυρεῖ και τὸ γεγονός, ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπιμελεστάτων και ὀξυδερκεστάτων μελῶν τοῦ φροντιστηρίου ἐχηρημάτισαν ἴσια ἴσια Ἕλληνες, τὸν τελευταῖον χειμῶνα ἔχι ὀλιγώτεροι τῶν πέντε, συνήθως δὲ κάποιος ἡλικίας. Μήπως ἐννοεῖ ὁ κ. Μιστριώτης νὰποδώσῃ εἰς τοὺς συμπατριώτας του αὐτοὺς τοιαύτην φρονήματος ἑλλειψιν, ὥστε νὰ μετέχουν τῶν ἀσκήσεων, ἐὰν εἶχε φανερωθῆ ἔστω και τὸ ἐλάχιστον ἀπὸ τὰς ἀνθελληνικὰς τάσεις τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τὸ φροντιστήριον;

7. Οὔτε τοῦ Πανσλαβικοῦ πράκτωρ εἶμαι, οὔτε ἀνακατόνομαι εἰς τὴν πολιτικὴν καθόλου· δέν εἶναι δὲ βέβαια προπαγάνδα ὑπὲρ τοῦ Πανσλαβικοῦ ἄν, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν κραταῖαν ἀνάπτυξιν

αὐτή! Ἀῦριο θὰ μάσω τὰ μπαγάκια μου νὰ φύγω... Μπα! Δέν εἶναι ζωὴ αὐτὴ!... Τί ντροπή!
 — Τί ἔπαθες, πάλε, κακὴ πειθερά, τί κακὸ σοῦ συνέβηκε, τί σφοδρὸς! — εἶπ' ὁ γιατρός, σάν τὸν ἀκουμπήσανι σὲ μιὰ καρέκλα.
 — Τί ἔπαθα; πᾶσι νὰ πῆ πὸς τ' ἄθελας αὐτά, εἰ!
 — Κουράστηκα, δέν μπορούσα πιά ν' ἄρθω δῶ, βρέθηκα ὁ Κώστας γαϊδάρος και με φορτώσανε πάνω του. Ἦρθαμε μιὰ χαρὰ, δίχως κλωσές και ἀγριέματα· ἡμερὸς γαϊδάρος, βλέπει; Ἐχει ἄλλο; Ὅλα λογικά και ἀπλά πράγματα...
 — Μὰ γὰ νῆσαι δὰ τέτοιος, γιατοί, γι' αὐτό και αὐτοὶ σοῦ τὰ κάνουν ἔτσι! Ἀκοῦς ἐκεῖ, γέρος ἄνθρωπος...
 — Σοῦτ! Δάγκασε, κατάπιε τὴ γλώσσά σου! Νὰ σοῦ πῶ, Σεβαστή, ἄλλη μιὰ φορὰ με φώναζες γέρο δὲ θὰ σοῦ ξαναμιλήσω, μὰ τὰ κόκκαλα τῆς γαγιαξῆς μου! Μπα! κατὰσταση...
 — Πίσω σ' ἔχω, Σκτανᾶ!
 — Ἐμεῖς, τὰ παιδιά, κάναμ' ἀπόψε σινάφι, νὰ παίξουμε, νὰ γελάσουμε, νὰ γλενηθούμε!... Σὺ, πούσαι γριά, τραβήξου στὴν μπάντα και κάνε μετάνοιες... ἄμα δὰ! Ὄξω, μωρέ, κακὴ καρδιά!

— Ζήτω τοῦ γιατροῦ μας, ζήτω!
 — Νὰ βάλ' ἀπόψε κάλπ' ὁ κυρ γιατρός, βγαίν, γὰ βουλευτὴς νὰ δῆμαρχος! — εἶπ' ή Στάθαινα, πού χάζεσε κει κοντὰ, πλέκοντας τὴν κάλτσα τῆς...
 — Τί νὰ σοῦ πῶ, γιατρέ μου, πούσαι ἀκαταλόγητος ἄνθρωπος!
 — Πές μου ἔ, τί θές... Τώρα τί θὰ με τρατάρης! Ἐχεις γλυκὸ; ἤθελα γλυκὸ και μαστιχοῦλα!
 — Νὰ σοῦ δώσω Κυρὰ Στάθαινα, μέσα στὸ ντουλάπι ἔχω τὸ βάζο με τὸ γλυκὸ φίρτου και μιὰ μαστιχοῦλα...
 — Νὰ μοῦ φέρουν κ' ἕνα κρυγιλέ.
 — Ὅλα θὰ σ' τὰ φέρουμε. Κάτσε νὰ ξαποστάσης, νὰ μερέψης· Πῶς τὸκάνεις αὐτὸ τὸ κουράγιο ἄρθης πεζί!
 — Μυστήριον εἶναι! Τοῦτις ὁ μασκαρᾶς μοῦκάνε μάγια, δίχως ἄλλο!
 Ἡ Στάθαινα τοῦφερε τοῦ γιατροῦ γλυκὸ και μαστίχα, τοῦφερε ὕστερα και τὸ κρυγιλέ, και τότε ξάπλωσε τὴς ἀρτίδες του σὲ μιὰ καρέκλα, σάν ἀγᾶς Ἀζιάτης, ἔτοιμος ν' ἀρχίσῃ καινούριο καυγαδάκι με τὴ φιλενάδα του...
 — Και δὲ μοῦ λές, κυρὰ Σεβαστή, τί κάν' ή

Μαριώ, ή ψυχοπαῖδα σου; πᾶς δὲ φαίνεται; Μὰ τὸ ταξίδι μας τὸ χτεσινὸ θὰ εἶδε και ἀπόψε στὸν ὕπνο τῆς τάγειμένο ἀγαλμα!
 — Δουλιὰ θᾶχῃ τὸ κορίτσι, δέν εἶναι μαθημένο νὰ καθεται με σταυρωμένα χεῖρα...
 — Δέν τὴ ρώτησα χτὴς ἔτσι γδυμένο, τσιτσιδι; τότε βλέπει στὸν ὕπνο τῆς τὸ μαρμαρένιο κείνο παλλικάρια;
 — Ὅ, τι και ἄ μοῦ λές, γιατρέ, τὸ κορίτσι ἔχει πολλές χάρες και σκέφτηκα νὰ τὸ πάρω μαζί μου σὰ φύγω!
 — Μπα! Ἴσα μ' αὐτοῦ φτάσαμε;
 — Ἴσα μ' αὐτοῦ! Νὰ σοῦ πῶ, κυρὰ Στάθαινα!
 — Μένα μίλησες, κερὰ;
 — Σένα, κόπιασε δῶ! Δέν εἶσαι καμιὰ κουτὴ γυναίκα και κατάλαβες, θαρρῶ, πόσο τὴν ἀγαπᾶμε τὴν κόρη σου και θέμε τὸ καλὸ τῆς. Γῶ τὴ συνήθισα και θαρρῶ πὸς δίχως αὐτὴ δὲ θὰ μπορῶ πιά νὰ κάνω. Τί λές, σὰ φύγουμε θὰ μεξ τὴ δώσης νάν τὴν πάρουμε στὴν Ἀθήνα;
 Ἡ Στάθαινα τὴν κοίταξε σὰ χάχας κ' ὕστερα χαμογέλασε, σὰ νὰ μπῆκε καλά στὸ νόημα, λέγον-

τοῦ σλαβικοῦ στοιχείου, ὑπέδειξα ἐπανελημμένως καὶ ἐντόνως τὸ ἐντελεθὲν ἀπορρέον καθήκον συντονω- τήρας ἀσχολίας μὲ τὸν νέον αὐτὸν παράγοντα τοῦ πολιτισμένου χριστιανικοῦ κόσμου. Θὰ ἔλθῃ καιρὸς, ὅτε θὰ κριθῶν καὶ οἱ Ἕλληνες, ὅτι περισσώτερον χρησιμεύει ἀκριβῆς μελέτη τοῦ Σλαβισμοῦ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τῆς στρουθοκαμήλου, ἢ ἡποία τηρεῖται ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Σλαβούς.

8. Ἰδιαιτέρως νόστιμη εἶναι ἡ σπερμολογία, ἢ ἡποία κάμνει συχνὰ τὴν ἐμφάνισίν της εἰς ἑλληνι- κὰς ἐφημερίδας καὶ τὴν ἡποῖαν τώρα τελευταία ἐ- πανέλαθε πάλιν ὁ κ. Μιστριώτης εἰς τὰ δύο του ἀρθρα, ἔτι εἶμαι ὁπαδὸς ἢ διάδοχος τοῦ Φαλμεράυερ. Ὡς γνωστόν, ἕνεκα τῆς ἀκρίτου θεωρίας του περὶ ἐκσλαβισμοῦ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος, θεωρεῖται ὁ Φαλμεράυερ ἀκόμη σήμερον ὡς πρότυπον μισέλλη- νος· εἶναι λοιπὸν φανερὸν τί σκοπεῖ ἢ σύναψις τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ μὲ τὸ ἰδικόν μου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι προκειμένου περὶ τοῦ ζητήματος τῆς καταγωγῆς τῶν νέων Ἑλλήνων ἀσπάζομαι ἀπλῶς τὴν θεωρίαν τὴν μεταξὺ τῶν δύο ἀκρων θεωριῶν τοῦ παρελθόν- τος, καθὼς αὕτη ἐθεμελιώθη διὰ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Hopf, τοῦ Παπαρηγοπούλου, τοῦ Burg, τοῦ Va- siljev, τοῦ Thumb, τοῦ Gelzer κ. ἄ., πιστεύω δὲ ὅτι τὰ πολυάριθμα ἰδιαιτέρως ζητήματα τὰ συ- ναποτελοῦντα τὸ ἐθνογραφικὸν πρόβλημα τῶν νέων Ἑλλήνων, θὰ ἠμποροῦσαν ἀκόμη νὰ σαφηνισθῶν καὶ καθορισθῶν σημαντικὰ διὰ περιληπτικῆς μελέ- τῆς ὅλων τῶν σχετικῶν πηγῶν. Ὅτι προκειμένου καὶ περὶ τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ τῆς βυζαντινῆς καὶ νεοελληνικῆς ἱστορίας ἔχω γράψῃ, καθὼς ἐννοεῖται οἰκοθεν, ἐντελῶς ἀντικειμενικῆν, ἠμποροῦσε νὰ γνω- ρίσῃ ὁ κ. Μιστριώτης, ἀφοῦ ὁ ἑλληνικὸς τύπος ἀ- νέφερε ἐν ἐκτάσει ἡσα ἐξήθησα πέρυσι εἰς ἓνα μὰ- θημά μου σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα αὐτό.

Συντόμως, ὅλον τὸ ὕλικόν τῆς κατηγορίας τὸ ἡποῖον ὁ κ. Μιστριώτης καὶ ἄλλοι προσήγαγον ἐ- ναντίον μου, ἐξεταζόμενον ἐπιμελέστατα καταρρεῖ ὀλοτελῶς. Εἶναι ἰσχυρισμοὶ ἀνκλήθεις προενεχθέντες μὲ σκοπὸν ἐξαπατήσεως, πρὸς ὑποστήριξίν των δὲ δὲν προσήθη οὐδὲ σικὰ ἀποδείξεως. Εἰς τὰ πρα- κτικὰ τῆς συγχλήτου τὰ ἡποῖα ἀναφέρει τὸ ἀνω μνημονεῦθὲν φύλλον, καθὼς καὶ εἰς τὰ παρατεθέντα ἀρθρα τῶν ἐφημερίδων, δὲν ἀναφέρεται οὔτε ἐν

τας μὲ καμάρι....

— Ἄμ τὸλεγα γὼ πὼς ἡ Μαριὼ μ' δὲν εἶγα- νε γραμμένο νὰ πεθάν' στὸ χωριό· σὰν τὸ θέλ' ὁ θεὸς νάρθη στὰ χέρια σας θάρθη, τί νὰ σ' πῶ, κερά Σε- βαστή μ', καμάρ' θὰ τῶχω!

— Μπράβο! Ἐγνοια σου, Σταθαινα, καὶ στὰ χέρια μας θὰ περάσῃ καλά....

— Ἄμ τὸ ξέρω γιὰ, τὸ ξέρω! Μωρή Μαριὼ, μωρή! Οὐ!

Ἡ Μαριὼ πετάχτηκ' ὄξω στὴ φωνή της μὲ βιά καὶ φώναξε μὲ γενάτι:

— Νὰ πού σ' τὸ λέω, μάνα, καὶ ξέρε το! Ἄλλ' βολὰ δὲν τοῦ κν' τοῦ Σταμάτη τίποτις, μακάρ' καὶ νὰ τοῦ φεῖγ' ἢ ψυχὴ στὸ στόμα! Τί- ποτις γιὰ, τίποτις! κ' ἕνα ποτῆρ' νερό νὰ ζητάη...

— Γιατί, μωρή, χαντακωμένη;

— Πάω κοντὰ τ' νὰν τοῦ δῶσ' γιαιτρικό, νὰν τοῦ δῶσ' λίγο γάλα καὶ μ' ἀγριοκοιτάξ'· ποῦναι τρομάρα! Τώρα γιὰ ἔσκουξ' ἢ κοιλιὰ του, ἢ κοι- λιὰ του! Σήκωσε τὸν κότμο στὸ ποδάρ'! Παίρνω λάξ' ζεστό πὸ τὸ καντύλ' νὰ τοῦ τὴν τρίψω κι ἀ- γρι εἶθε κι ἀρχινὰ κιόλας τίς φωνές— μὴ μ' πασπα- τέβς, ἀρῆ σ' λέω, μὴ μ' πασπατέβς, διάολε!...

— Χά, χά! Μωρὲ χαμηλά πού τὴν ἔτριψες τὴν κοιλιὰ;— ρώτησ' ὁ γιαιτρός, σκασιμένος στὰ γέλια!

— Σκυζ' σὰν τρελλός! Ἄρα μάρα καὶ ψύ- χρα! Δὲν τοῦ κν' πιά τίποτις. Θέλ' κοιλιὰ τ' πονίσῃ, θέλ' τὸ κεφάλ'!

(ἀκολουθεῖ)

πραγματικὸν γεγονός, οὔτε ἐν χωρίον ἀπὸ τὰ συγ- γραμμάτα μου, οὔτε ἐν μαρτύριον περὶ προφορικῆς μου τυχὸν ἐκφράσεως, τὰ ἡποῖα νὰ ἐστήριζαν τὰς βαρυτάτας μομφάς. Πόσον μηδαμινὸν εἶναι τὸ μο- ναδικὸν ἀπτόν ἐπιχείρημα, ἢ φράσις ἀπὸ τὴν Ἐπι- τομὴν τοῦ Gelzer, ἔδειξα ἀνωτέρω. Μολοντί λοι- πὸν αἱ μνημονεῦθειαι αἰτιάσεις εἶναι ἐντελῶς φαν- τασιώδεις, ἐπανελήθησαν τόσον συχνά, ὥστε ἐπὶ τέλους πολλοὶ τὰς ἐπίστευσαν, ἀδυνατοῦντες νὰ τὰς ἐξελέγξωσι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπέτυχεν ἢ ἀ- συνειδήτως ὑπονομευτικὴ ἐργασία τῶν ἀντιπάλων μου καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς, νὰ θεωροῦμαι— τὸ γνωρίζω ὅχι μόνον ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας, ἀλλὰ καὶ παρ' ἀπολύτως ἀξιοπίστων προφορικῶν καὶ γραπτῶν ἀνα- κοινώσεων εἰς εὐρεῖς ἑλληνικοὺς κύκλους φανατικὸς ἐχθρὸς τῶν Ἑλλήνων, ἐνῶ συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀν- τιθετον, καθὼς ἀποδεικνύουν ἀπειράριθμοι ἐκφράσεις εἰς τὰ συγγράμματά μου, πρὸ πάντων δὲ ἡ ἐργασία ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς μου. Ἦτο ἀρὰ γε μισελληνι- σμός—διὰ νὰναφέρω ἐν μόνον ἀπὸ πολλά, — ὅταν εἰς τὰ 1897 περιέτρεχα ὀλοκλήρον τὸ καλοκαίρι τὸ Μόναχον δικὴν ἐπαίτου ὡς μέλος τοῦ ὑπὸ τοῦ βυ- ρῶνου von Würzburg συσταθέντος κοιμητάτου ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τραυματιῶν καὶ κατὰ τὴν τότε ἐπικρατοῦσαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος δυσθυμίαν, ἐ- ζετιθέμενη καθ' ἡμέραν εἰς τὸ νάκουω νέας ἀνοησίας, ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ συλλέξω μερικὸς ὀβολοὺς χάριν τοῦ ταμείου τῆς βοήθειας; Μόνον δυσχερῶς ἀναφέρω ὅτι ἠμπορεῖ νὰ ἐκληθῆ ὡς ὑπόμνησις πα- ρασχευησιῶν εὐεργεσιῶν, μὲ ἱξαναγκάζει ὁμως ἡ ὑπὸ τῶν πολεμουμένων με δημιουργηθεῖσα ἀνάγκη τῆς ἀμύνης.

Ἐπρεπε οἱ Ἕλληνες, ἀντὶ νὰ καταδιώκουν, νὰ διασύρουν καὶ νὰ διαβάλλουν τὸν ἀνθρωπον ὁ ὡποῖος ὑπὸ τὸ καταθλιπτικὸν βρος προσωπικῶν περιστα- τικῶν, ἐν πολυχρονίῳ ἀγῶνι πρὸς ριζομένης προλή- φεις, πρὸς ἀκκιζομένην περιφρόνησιν καὶ προσβλητι- κοὺς χλευασμοὺς, ἀδιαφορῶν δ' ἀ ὕλικὰ πλεονεκτή- ματα, ἀφιέρωσε ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς του εἰς τὸν διαφωτισμὸν καὶ τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τοῦ βυ- ζαντινοῦ καὶ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ, ἔπρεπε νὰ τοῦ ἐπιψηφίσουν σίτησιν εἰς τὸ πρυτανεῖον τῆς εὐγνωμο- σῆνης των.

Ἄς ἀναλογισθεῖν δὲ καὶ αὐτὸ ὅλοι οἱ ὕβρισται καὶ σ κοφάνται μου, ὅτι ὅπως φέρονται βλέπτουν πολὺ καιριώτερον τὸν Ἑλληνισμόν, παρὰ ὅσον ἠμπο- ροῦν ποτε νὰ ἐπιτύχουν οἱ πραγματικοὶ ἢ ὑποθετικοὶ ἐξωτερικοὶ ἀντίπαλοι τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ τώρα καθήκον εἶναι τοῦ κ. Μιστριώτου, τα- κτικὸυ καθηγητοῦ, νὰνακαλέσῃ δημοσίᾳ, ἱπποτικῶς καὶ χωρὶς περιστροφῆς τοὺς ἀθασίμους ἰσχυρισμοὺς, διὰ τῶν ὡποῖων καιριώτατα διέβαλε τὸν χαρακτῆρά μου ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς ἐρευνητοῦ.

Μόναχον, 2 Ἀγούστου 1908.

K. ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Παραμένει φύλλα τοῦ «Νουμά» πούλει: ὁ κ. Ἀναστά- σιος Τσαγκάρης (Πραχτορεῖο Ἐφημερίδων).

— Ἡ «Ἡμερησία» τῆς Σμύρνης ξανατύπωσε στὸ φύλ- λο τῆς 880 (1 τοῦ Ὀκτωβρίου) τὸ ἀρθρον τοῦ συνεργάτη μας κ. Στρατοκόπου «Ροδοχάραμα» πού τυπώθηκε στὸ προ- παραμένον φύλλον τοῦ «Νουμά».

— Τὸν ἄλλο μῆνα βγαίνει καινούριον γεωλογικὸ καὶ καλλιτεχνικὸν περιοδικὸν «Ὁ Πάν». Ἐκδότης καὶ διευθυντής του θῆναι ὁ κ. Ἀρ. Καμπάνης καὶ πρόγραμμα τοῦ καινού- ριου περιοδικοῦ θῆναι ἕνα πολεμῆσαι, νὰ κρημνίσῃ ἀλλὰ καὶ νὰ δημιουργήσῃ.

— Ἐνα τέτιον πρόγραμμα σκορπάει ἀρκετὴ ἐλπίδα καὶ παρηγορία, σώνει μοναχὰ νὰ βασιλέψῃ καὶ ἡ εὐκρίνεια

στὴν ἐφαρμογὴ του. Καὶ μιά τέτιον εὐκρίνεια τὴν περι- μένομε ἀπὸ τὸν κ. Καμπάνη.

— Ἀπὸ τὴν Δευτέρα ὁ «Monde Hellenique» θὰ βγαί- νει καθεμέρα τίπομεσημερὸν καὶ θὰ πουλιέται μιά πεντάρα στὸς δρόμους, μαζί μὲ τῆλα ἀπογευματινὰ φύλλα. Τὰ συ- χαρήκια μας στὸ διευθυντῆ του γιὰ τὴν τόσο γλήγορην προ- κοπή τοῦ φύλλου του.

— Τὸν κ. Μιστριώτη τὸν ῥωτήσαν μερικὸι θαυμαστῆς του τί ἔχει νὰπαντήσῃ σ' αὐτὰ πού τοῦ γράφει ὁ κ. Κρουμπάχερ. Κι ὁ ἀσφῶς ἀνήρ τῶν «Καιρῶν» φώναξε ὀργισμένος: «Ἐποσῆξιμεν τοὺς φαύλους καὶ τοὺς προδο- τες!» Καὶ δὲ βρήθηκε ἀνάμεσα σὲ τόσους ἕνας Σάντας νὰ πεί στὸν περίφημον αὐτὸν Δὸν Κιτῶν: «Μωρὲ νίκη κι αὕτη!»

— Ὁ κ. Μιστριώτης, σὰν ἐπιστήμονας πού εἶναι, ἐκ- κολουθεῖ νὰ ξαναμασάει τοὺς «Καιροὺς» τὸ ἀνοστο χωρα- τὸ τοῦ κ. Πόπ, πὼς οἱ δημοτικιστῆδες μεταφράσαν τὴν «Ἠλέκτρα» εἰς «Κεχρμπάρη»! καθὼς καὶ τὸ χωρατὸ τοῦ κ. Βάσση (καθηγητῆς καὶ λογοῦ τοῦ, παρακλιθεῖς!) πὼς αἱ μεταβαίνοντες εἰς Μόναχον μαλλίῃροι πρέπει νὰ πέμ- πωσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἀποδείξει: τοῦ κούριως ὅτι κεί- ρονται δις τῆς ἑβδομάδος!»

— Πόσο μετανιωμένος θῆναι τώρα ὁ κ. Κρουμπάχερ πού πίστεψε πὼς θὰ μπορέσει νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ συζητή- σῃ σοβαρὰ μὲ τέτοιους κυρίους!

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Φ. Σιν. Ὅχι. Γιὰ τὸν κ. Ε. ἐπὶ κρισις δὲν ξανα- τυπώνομε. Ἄν ἔχεις παινέματα νὰ πείς γιὰ τὴν ἀφεντιὰ του, οἱ στήλας δικές σου. Ὅσο γιὰ κείνον πούγραψε στὴν «Ἀθήναι» τῆς παραμένει Κουριακῆς, πὼς δηλ. θάπαντοῦσε στὴν πρόκληση τοῦ κ. Παλαμῆ ἢ δὲν τὸν ἐμπόδιζε ἢ ζέ- στη, δὲν ἔχομε τίποτα νὰ πούμε, ἀφοῦ καθένας εἶναι ὑπεύ- θυνος γιὰ τὰ λόγια του καὶ γιὰ τίς πράξεις του.

Τὸ μόνον πατριωτικὸν

Τὸ μόνον εὐκρινές

Τὸ μόνον Ἑλληνικὸν

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΗΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΚΛΗΡΩΣΕΙΣ

26 Ὀκτωβρίου καὶ 31 Δεκεμβρίου 1908

ΤΑ ΠΡΑΤΗΡΙΑ

ΤΗΣ ΔΑ·Ι·ΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Μεταφέρθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου 43 ἐντὸς τοῦ Χρυσοῦ Οἴκου (Maison Doré) τοῦ μεγάλου Κατοπτροποιεῖου τοῦ κ. Α. Π. Εὐαγγέλου, ἐναντι Στοῦς Ἀρδακείου.

ΜΑΘΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΙΑΛΛΑΝΤΕΣ

(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιούνται 1 δραχμὴ ἢ καθεμιά

στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».